

KORIŠTENJE VODNIH SNAGA

STROJARNICE

Uvod

- STROJARNICA – u širem smislu
  - Skup građevina i opreme koja se koristi za pretvaranje energije vode u električnu energiju i njenu predaju u distribucijsku mrežu
- Položaj – dispozicija – strojarnice ovisi o cjelokupnom rješenju HE i definira se na osnovi koncepcije korištenja energije vodotoka, lokalnim uvjetima i ekonomskim karakteristikama rješenja

Uvod

□ STROJARNICA – u širem smislu

- Skup građevina i opreme koja se koristi za pretvaranje energije vode u električnu energiju i njenu predaju u distribucijsku mrežu

□ Dispozicija ovisi o:

- Cjelokupnom rješenju postrojenja i terenskim uvjetima
- Uvjetima privoda i odvoda vode
- Tipu HE
- Veličini, tipu i broju agregata
- Specijalnim uvjetima
- Elektrostrojarskom rješenju

Uvod

- Oprema u sklopu strojarnice
  - **TURBINA/e - osnovni proizvodni stroj**
    - Definira osnovne dimenzije strojarnice i njen visinski položaj
  - GENERATORi
  - TRANSFORMATORi
  - RASKLOPNO POSTROJENJE
  - UREĐAJI UPRAVLJANJA, ZAŠTITE I DOJAVE
  - POMOĆNI UREĐAJI
    - Vlastita potrošnja
    - Rashladni i drenažni sustav
    - Dizalice i unutarnji transport
    - Opskrba komprimiranim zrakom i sl.

Dispozicija i rješenja

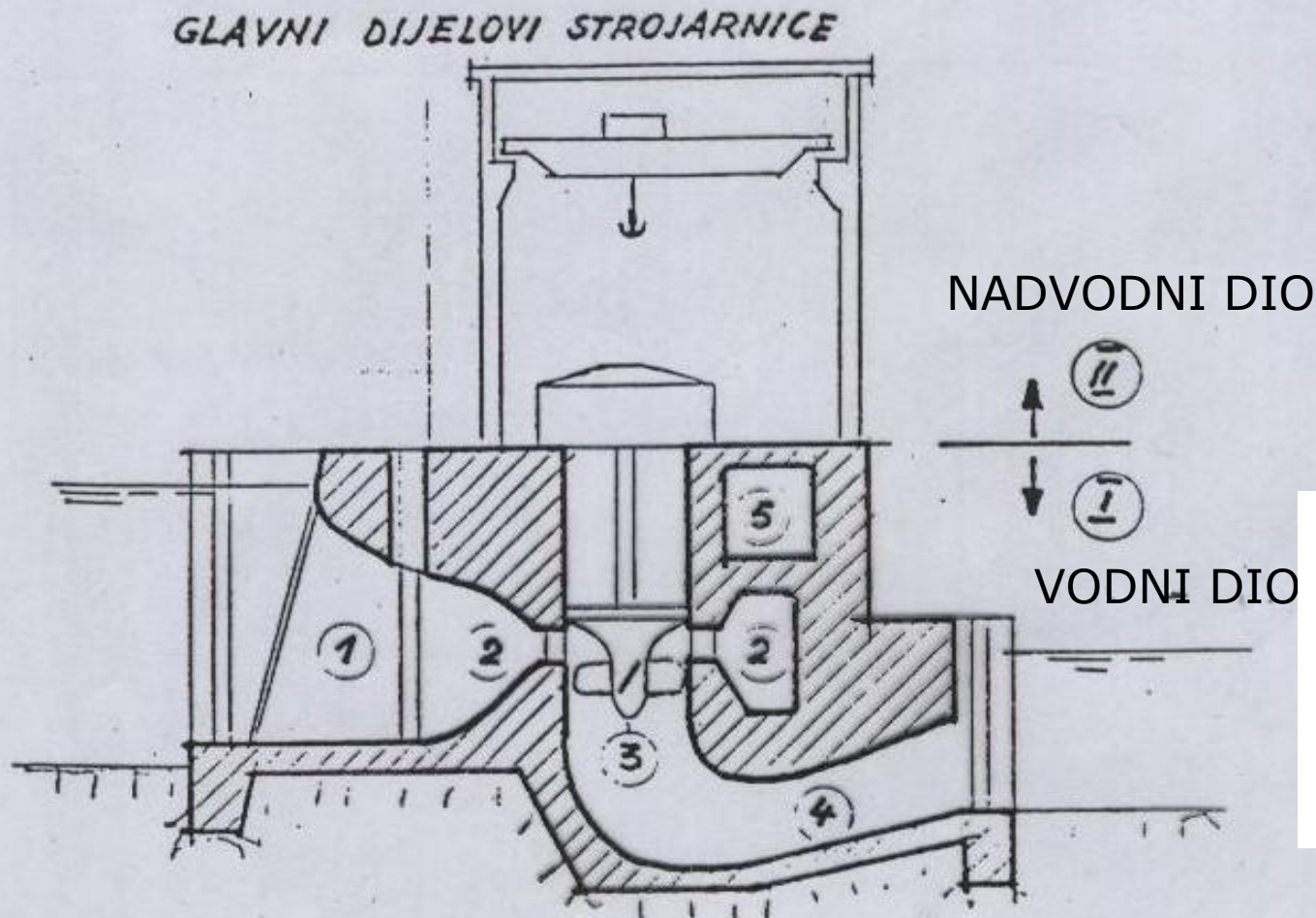
- Prema padu
  - niskotlačne
  - srednjetlačne
  - visokotlačne
- Prema rješenju zgrade strojarnice
  - Konvencionalne - površinske
  - Podzemne
  - U oknu
- Prema položaju osi turbine
  - s vertikalnom osi
  - s vodoravnom osi
  - s kosom osi

NISKOTLAČNE HE

- Pad do 30m
- Pribranska ili derivacijska
- Zgrada strojarnice dio brane ili se nalazi na derivaciji, te se konstruira i izvodi kao i brana
- U pravilu površinske
- Prema položaju osi turbine
  - s vertikalnom osi
  - s vodoravnom osi
- Obzirom na pad koriste se cijevne i Kaplan turbine

NISKOTLAČNE HE

- 1-ulazna građevina
- 2-neposredni dovod u stator
- 3-turbina
- 4-difuzor
- 5-pomoćni uređaji

NISKOTLAČNE HE – nadvodni dio strojarnice

□ STROJARNICA u užem smislu

- Generatori
- Ev. turbine (s horizontalnom osovinom)
- Regulatori turbina
- Agregati za uzbuđenje glavnih generatora
- Pomoćni uređaji
- Pokretna dizalica

□ MONTAŽNI PROSTOR

□ TRANSFORMATORI

□ RASKLOPNO POSTROJENJE

□ KOMANDNI PROSTOR

□ POMOĆNE PROSTORIJE

NISKOTLAČNE HE – strojarnica

- Ovisno o položaju osi turbine
  - Vertikalna os – najčešće – prednosti
    - Niski položaj turbine
    - Povoljan privod vode
    - Visok položaj generatora
    - Uži mašinski prostor

  - Horizontalna os
    - U situaciji mogući položaji
      - Okomito na os zgrade
      - Paralelno s osi zgrade
      - Koso na os zgrade

NISKOTLAČNE HE - dispozicija

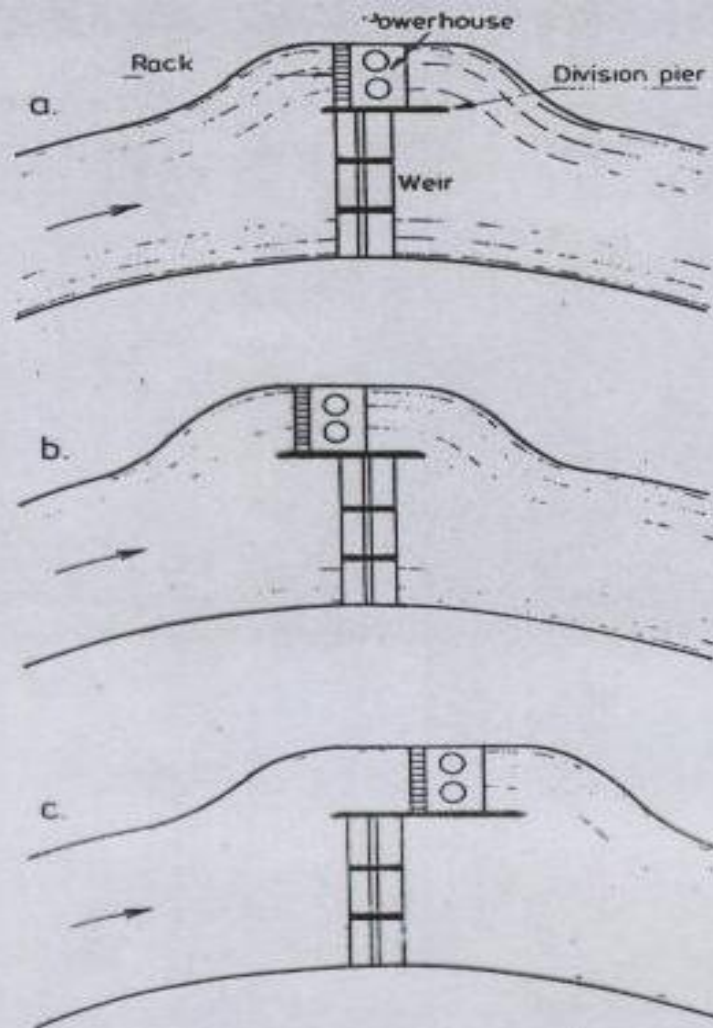

Fig. 16/34. Relative positions of powerhouse and weir: a) powerhouse in line with the weir, b) powerhouse set upstream, c) powerhouse set downstream

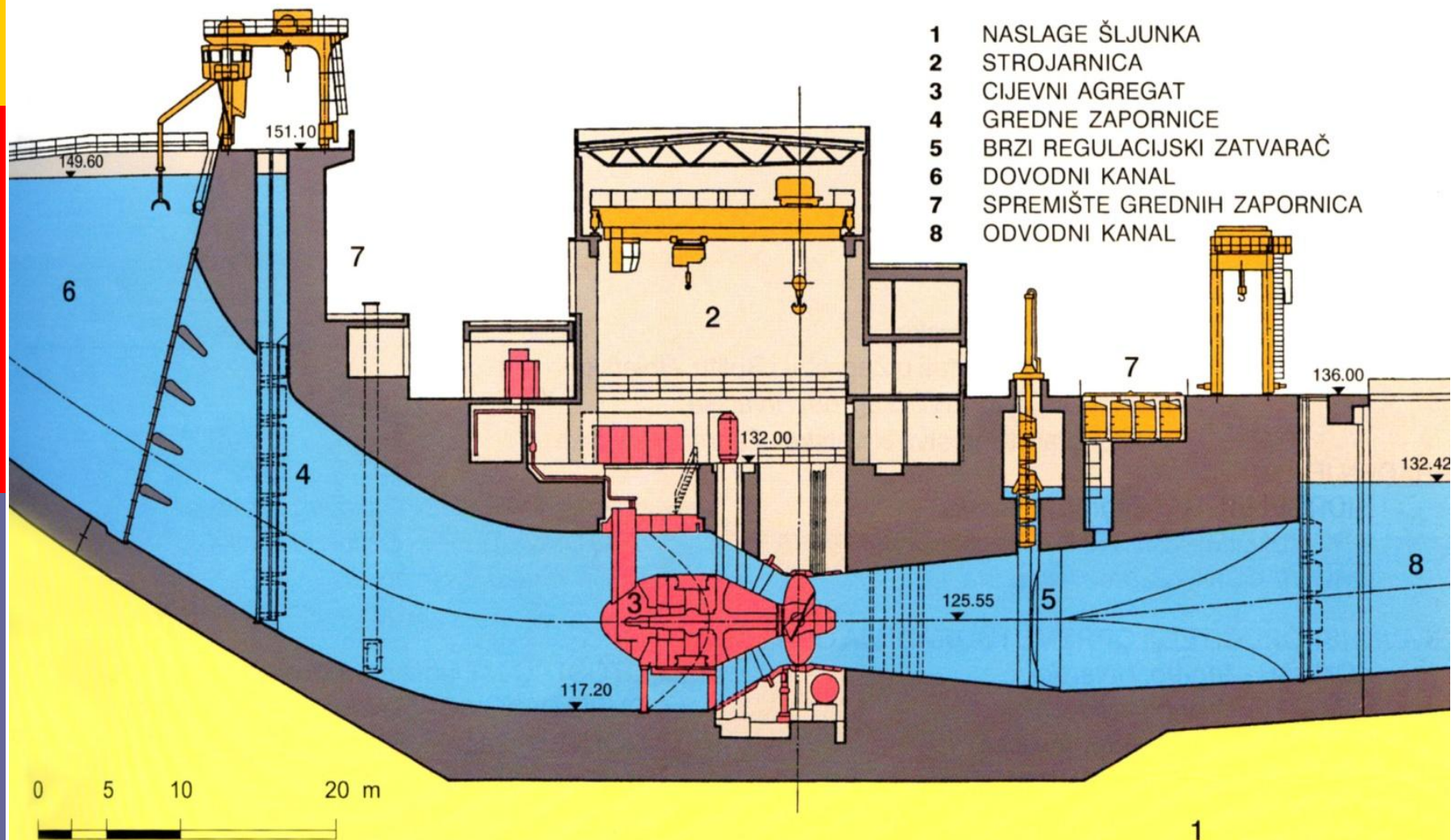
NISKOTLAČNE HE - HE Dubrava

NISKOTLAČNE HE - HE Dubrava

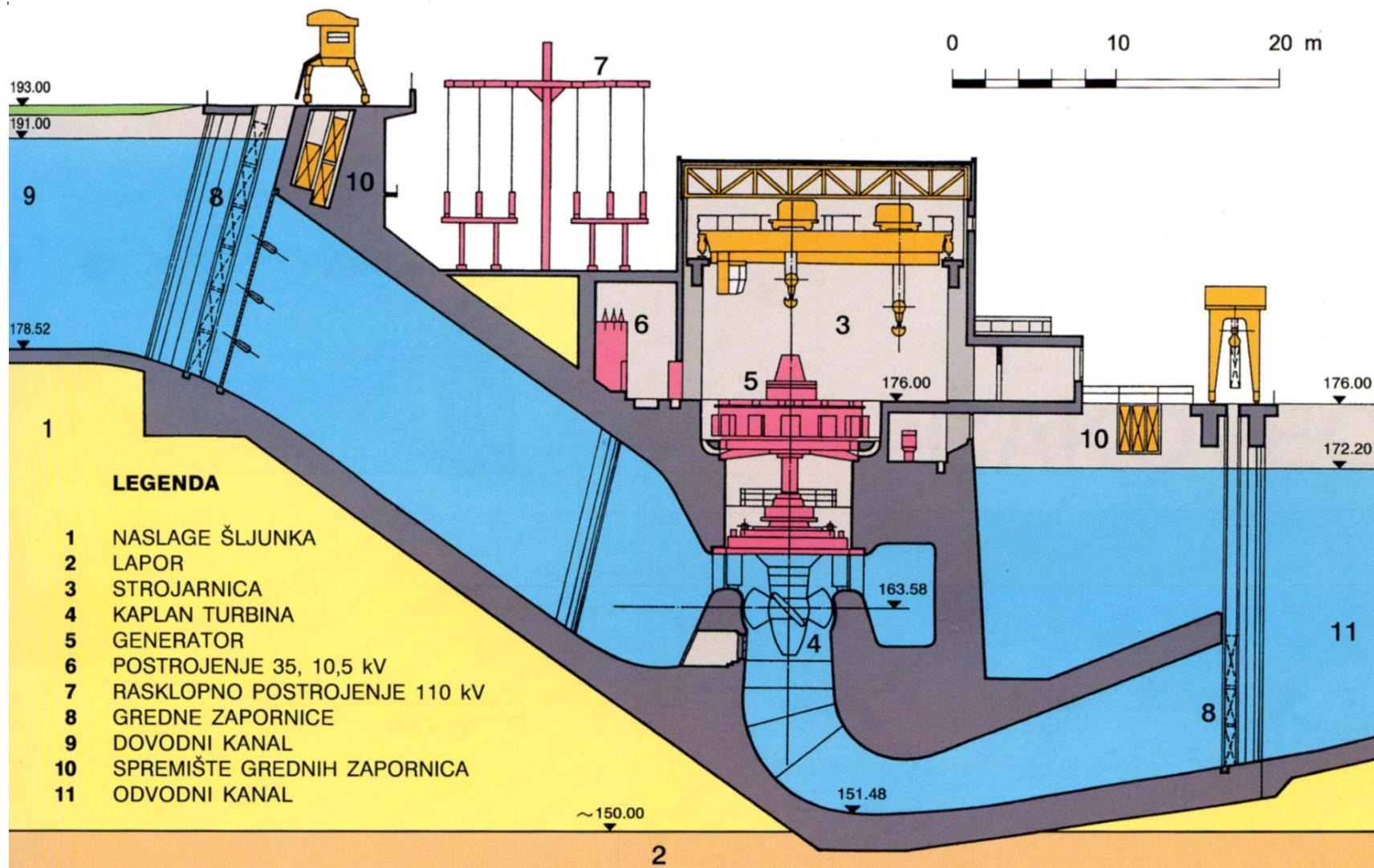
LEGENDA

- 1 NASLAGE ŠLJUNKA
- 2 STROJARNICA
- 3 CIJEVNI AGREGAT
- 4 GREDNE ZAPORNICE
- 5 BRZI REGULACIJSKI ZATVARAČ
- 6 DOVODNI KANAL
- 7 SPREMIŠTE GREDNIH ZAPORNICA
- 8 ODVODNI KANAL

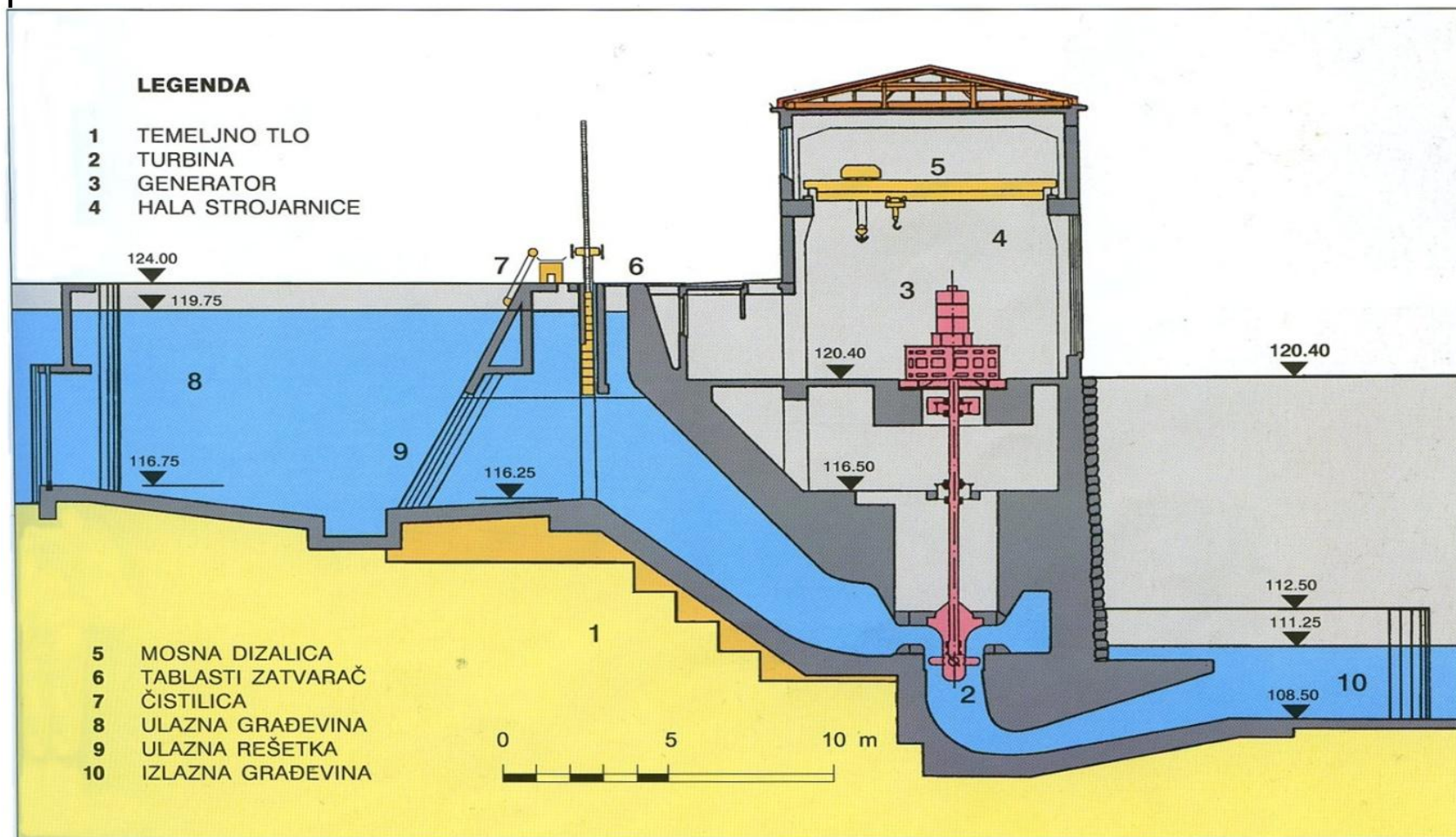
NISKOTLAČNE HE - HE Varaždin

HE Ozalj

Protočna,
pribranska HE

Kaplan t.-2x1,3MW

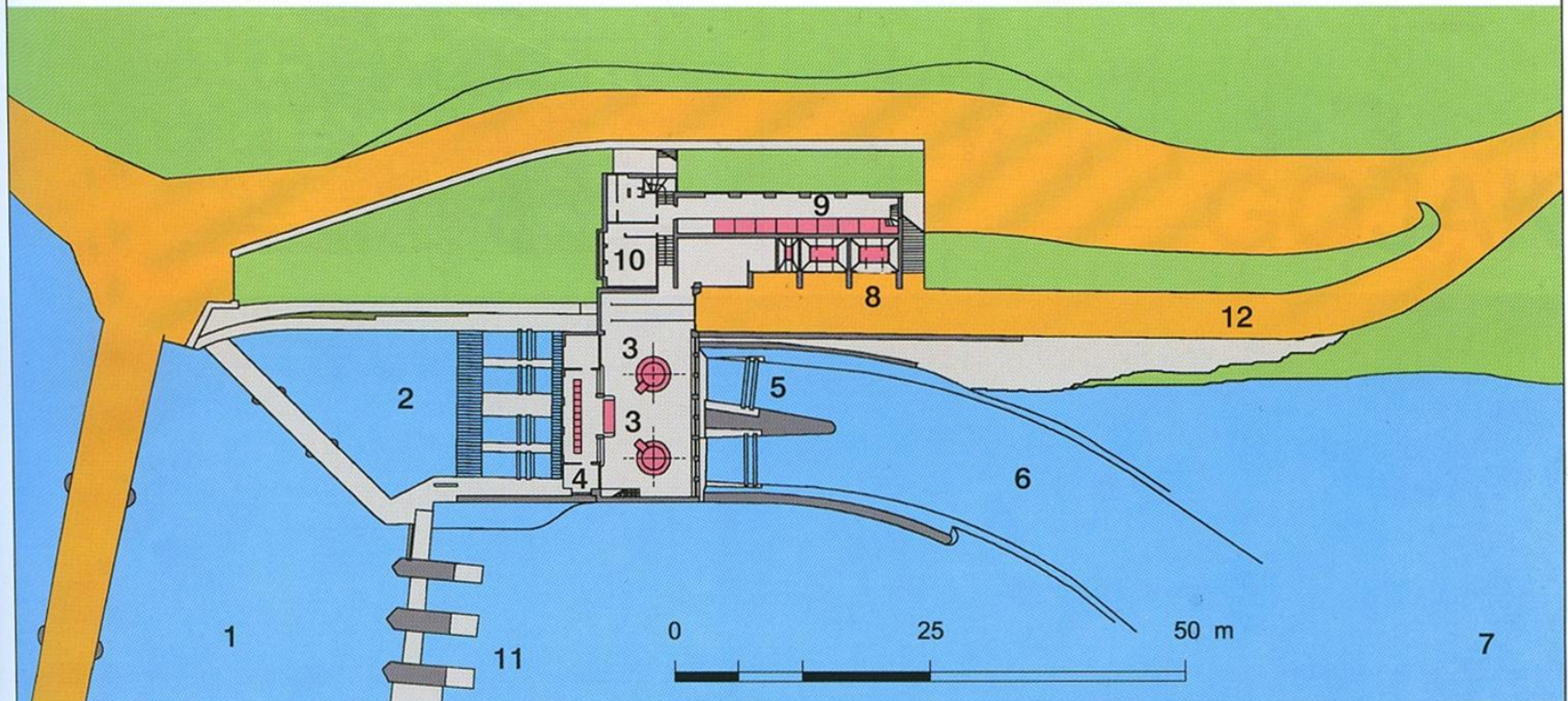

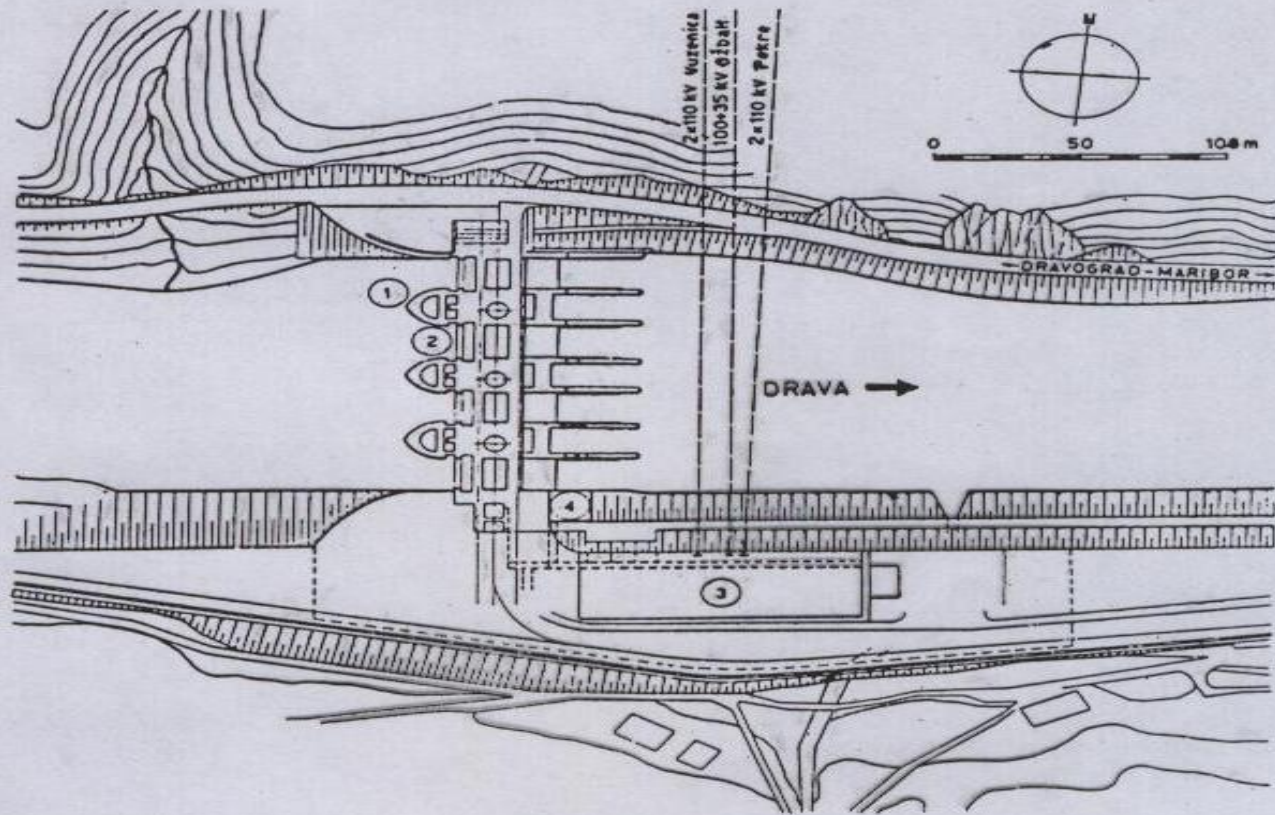
HE Ozalj

LEGENDA

1	AKUMULACIJSKO JEZERO	7	KORITO KUPE
2	ULAZNA GRAĐEVINA	8	TRANSFORMATORSKO POSTROJENJE
3	AGREGATI	9	RASKLOPNO POSTROJENJE
4	KOMANDA	10	UPRAVA HIDROELEKTRANE
5	IZLAZNA GRAĐEVINA	11	PRELJEVNA GRAĐEVINA
6	ODVODNI KANAL	12	PRISTUPNA CESTA

NISKOTLAČNE HE s agregatima u riječnim stupovima

Situacija

1. Turbinski steber
2. Pretočno polje

3. Stikališče
4. Upravno poslopje

NISKOTLAČNE HE - preljevne HE

- Strojarnica je ugrađena u tijelo brane
- Turbine
  - Cijevne
  - Kaplan ili propeler na horizontalnoj ili vertikalnoj osi

SREDNJETLAČNE HE - pribranske HE

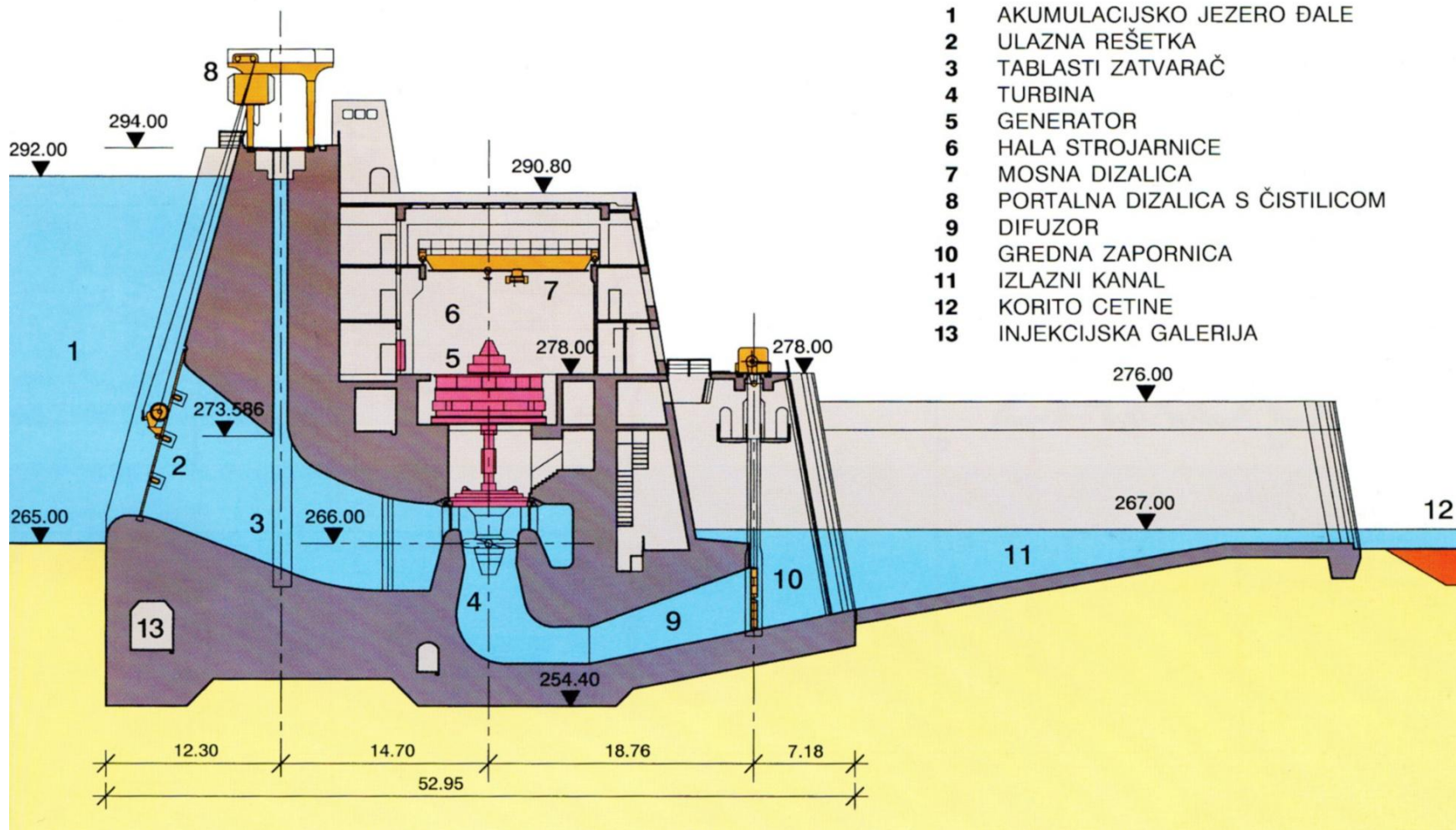

- Brana i strojarnica u statičkom smislu nezavisni – dilatacijska spojnica
- Transformatori i prijenosni uređaji najčešće između brane i strojarnice
- Zbog kratkog dovoda nije neophodan predturbinski zatvarač
- Slapište brane se od izlaznog dijela iz turbine razdvaja zidom koji sprečava sekundarna strujanja i nepovoljan utjecaj na rad turbine
- Ovisno o padu ugrađuju se Kaplan, Francis ili dijagonalne turbine

HE Đale

pribranska HE
Kaplan t. 2x20,4MW

SREDNJETLAČNE I VISOKOTLAČNE HE

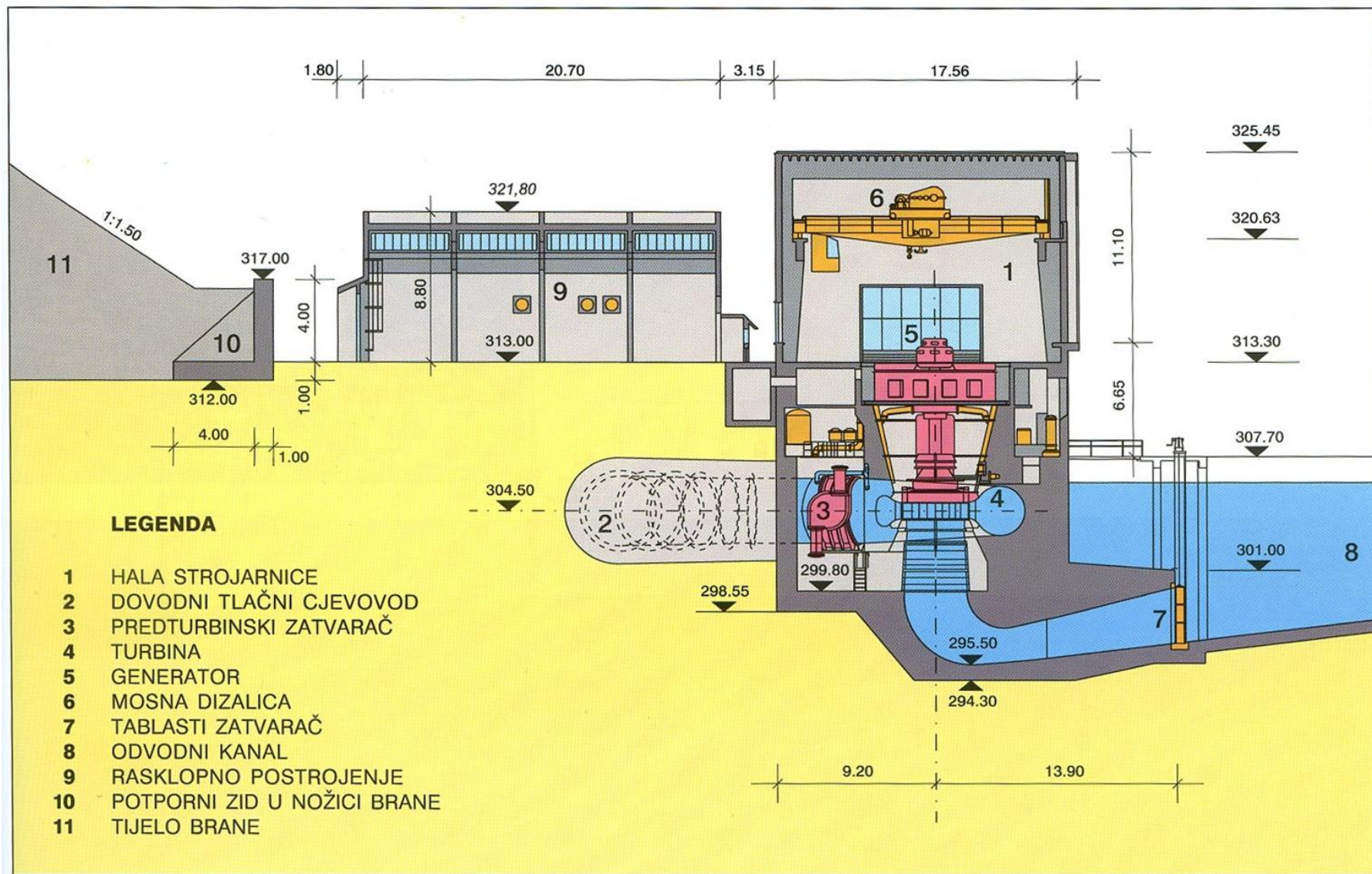

- Strojarnica je potpuno zasebna građevina koja je s ostalim građevinama HE povezana dovodom (najčešće tlačni cjevovod)
- Turbina – najčešće: Francis ili Pelton s vertikalnom ili horizontalnom osi
- U pravilu opremljena predturbinskim zatvaračem
- Dispozicija – NADZEMNE ILI PODZEMNE

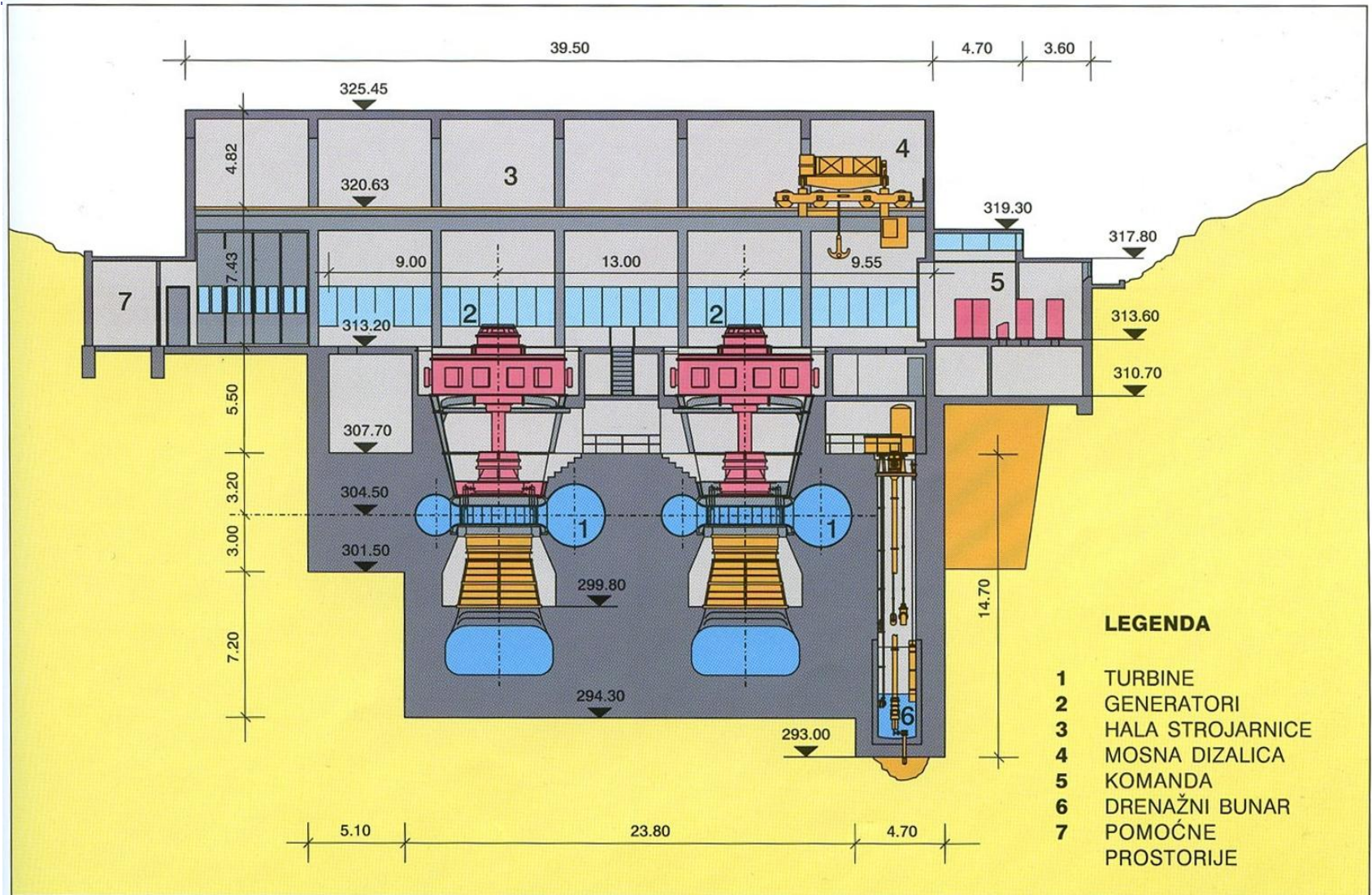
HE Peruća

pribranska HE
Francis t. 2x21,3MW

HE Peruća

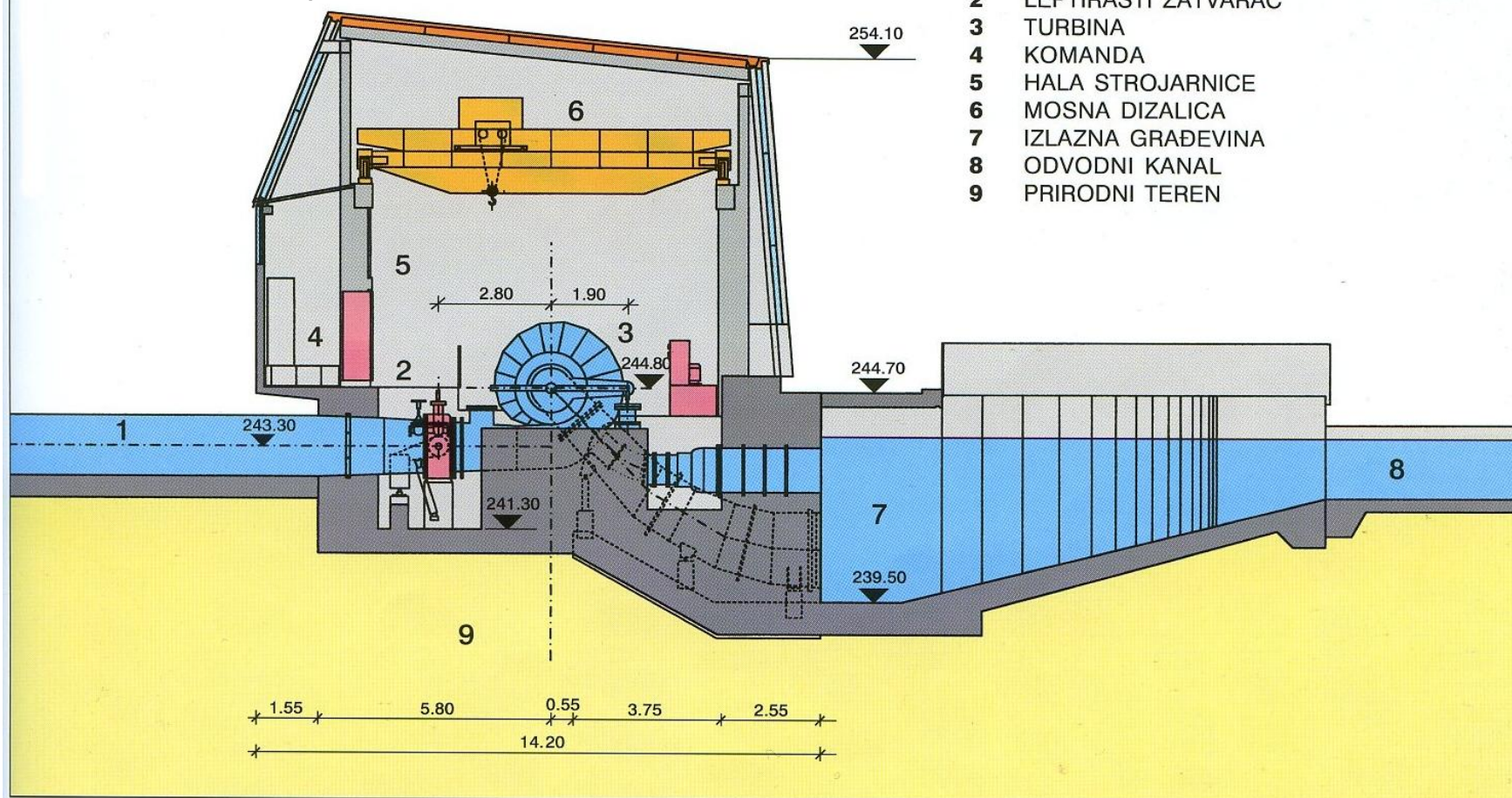

HE Golubić

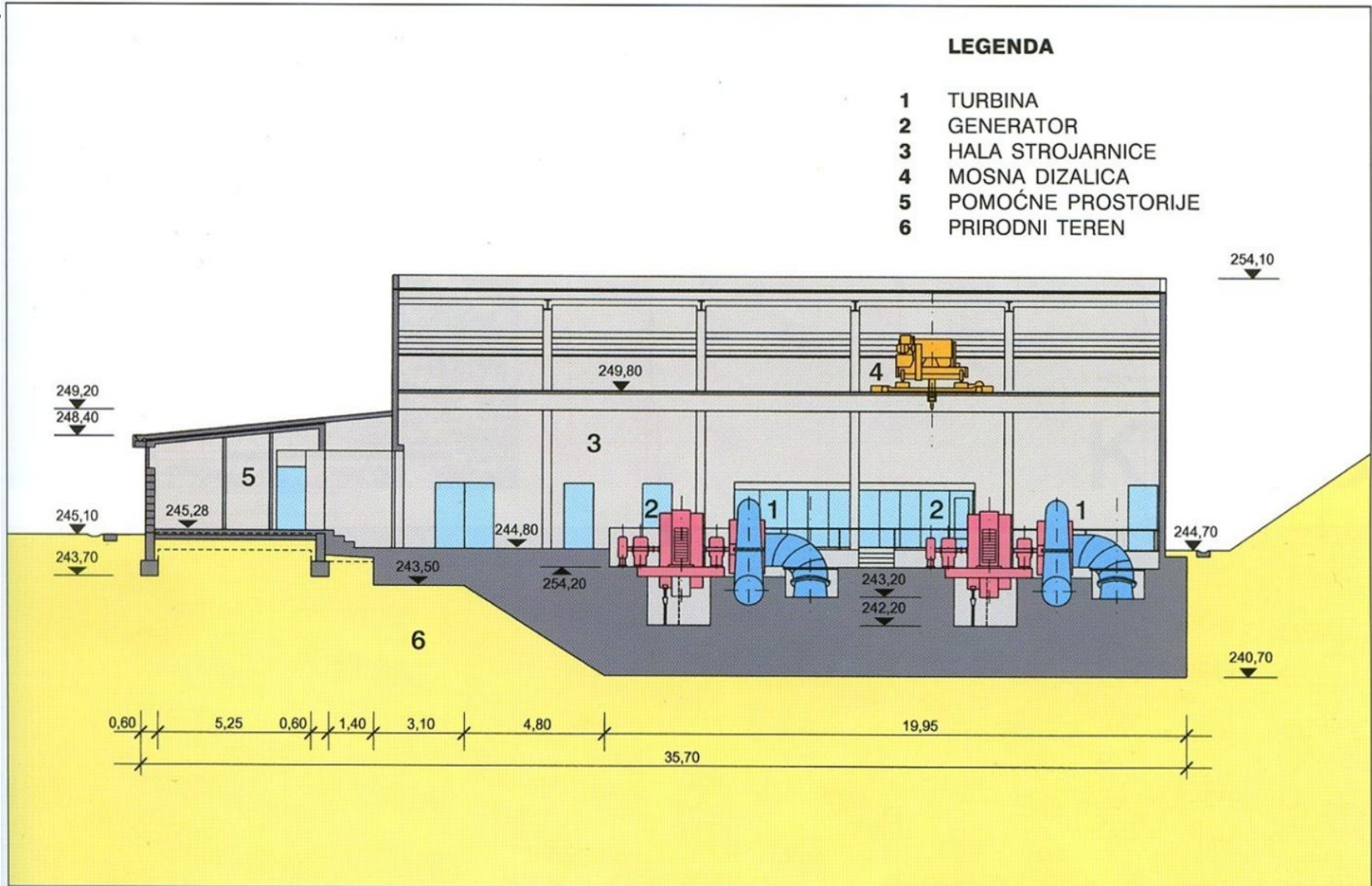
visokotlačna,
derivacijska HE
Francis t. 2x3,75MW

LEGENDA

- 1 ČELIČNI TLAČNI CJEVOVOD
- 2 LEPTIRASTI ZATVARAČ
- 3 TURBINA
- 4 KOMANDA
- 5 HALA STROJARNICE
- 6 MOSNA DIZALICA
- 7 IZLAZNA GRAĐEVINA
- 8 ODVODNI KANAL
- 9 PRIRODNI TEREN

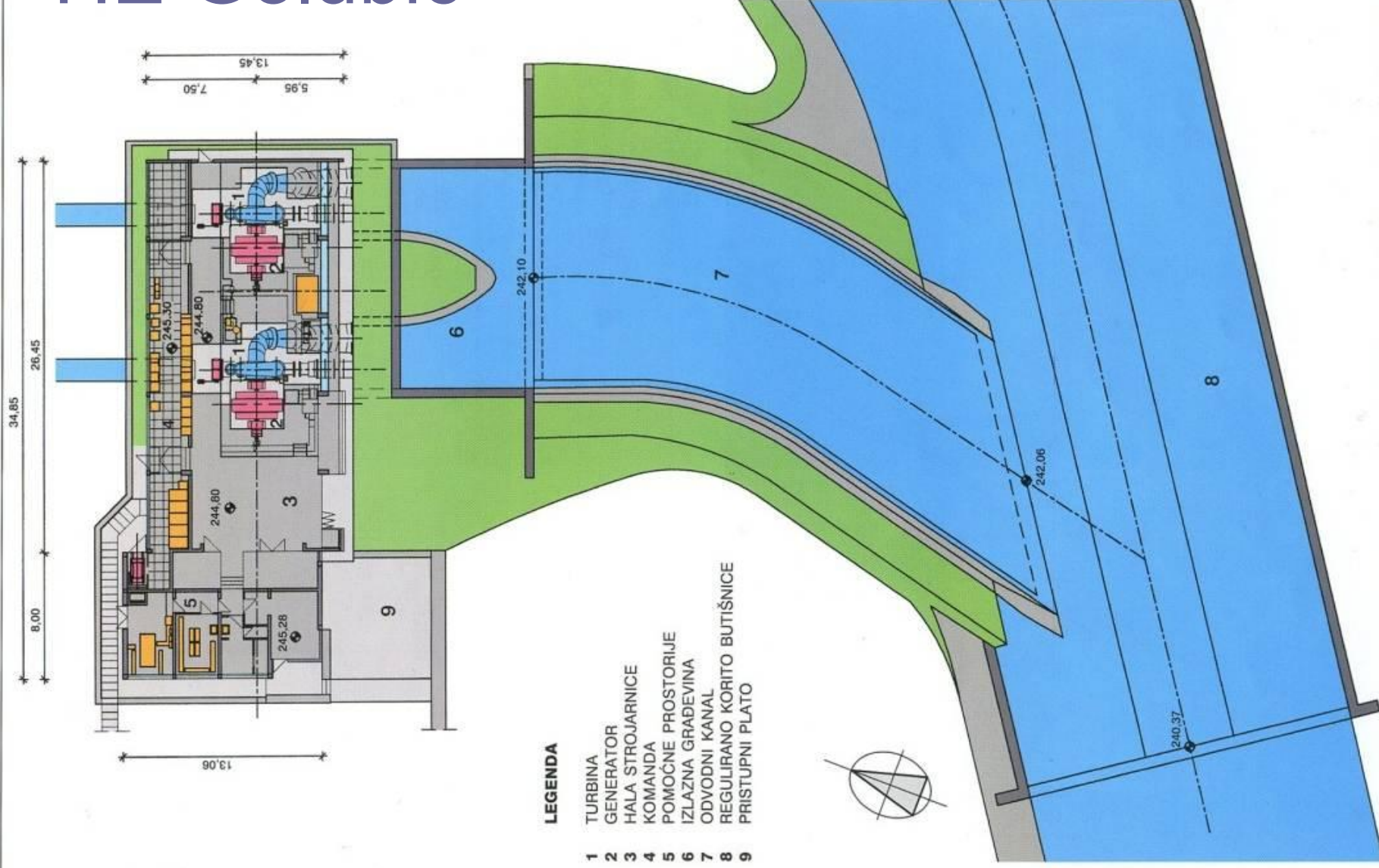

HE Golubić

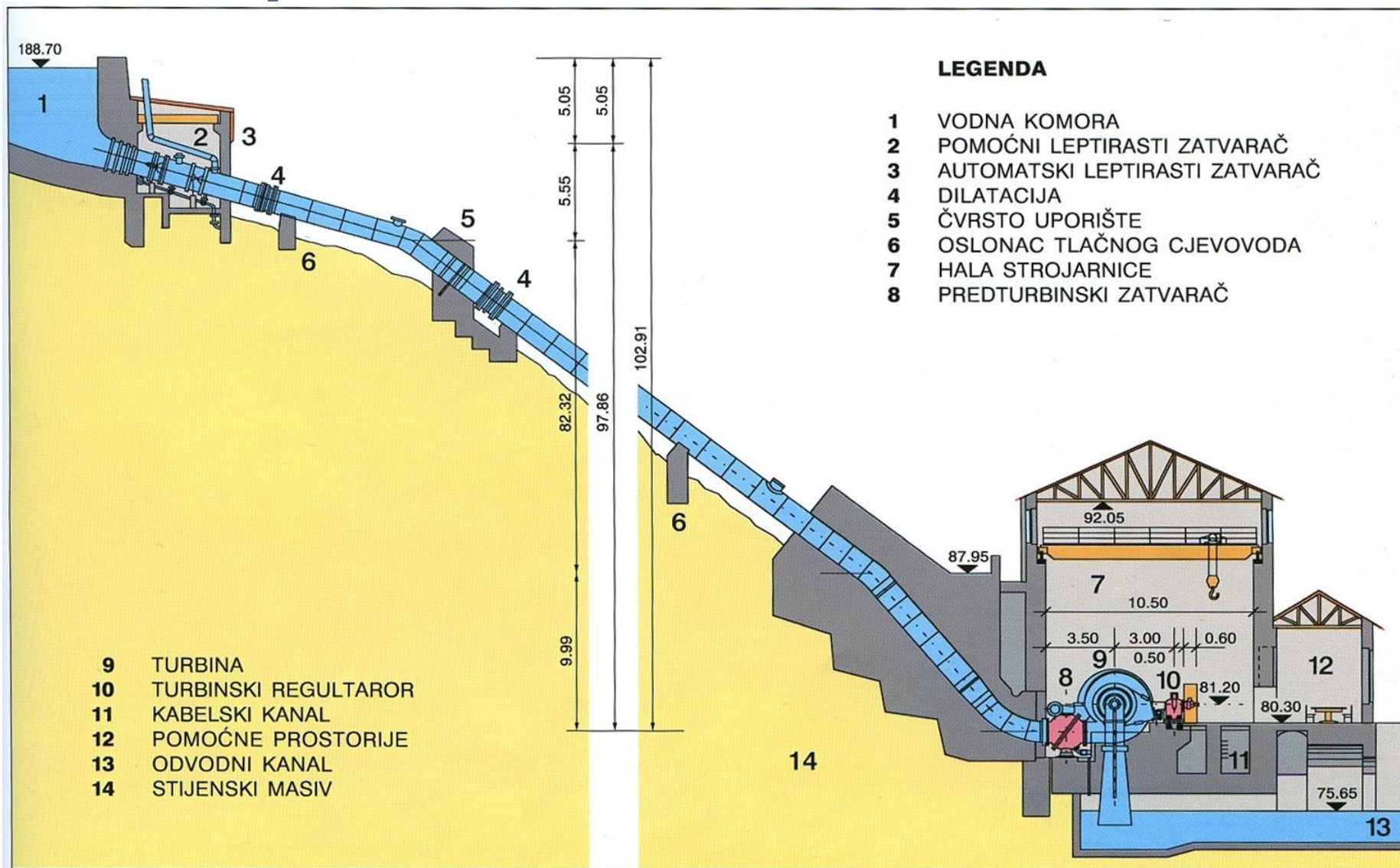

HE Golubić

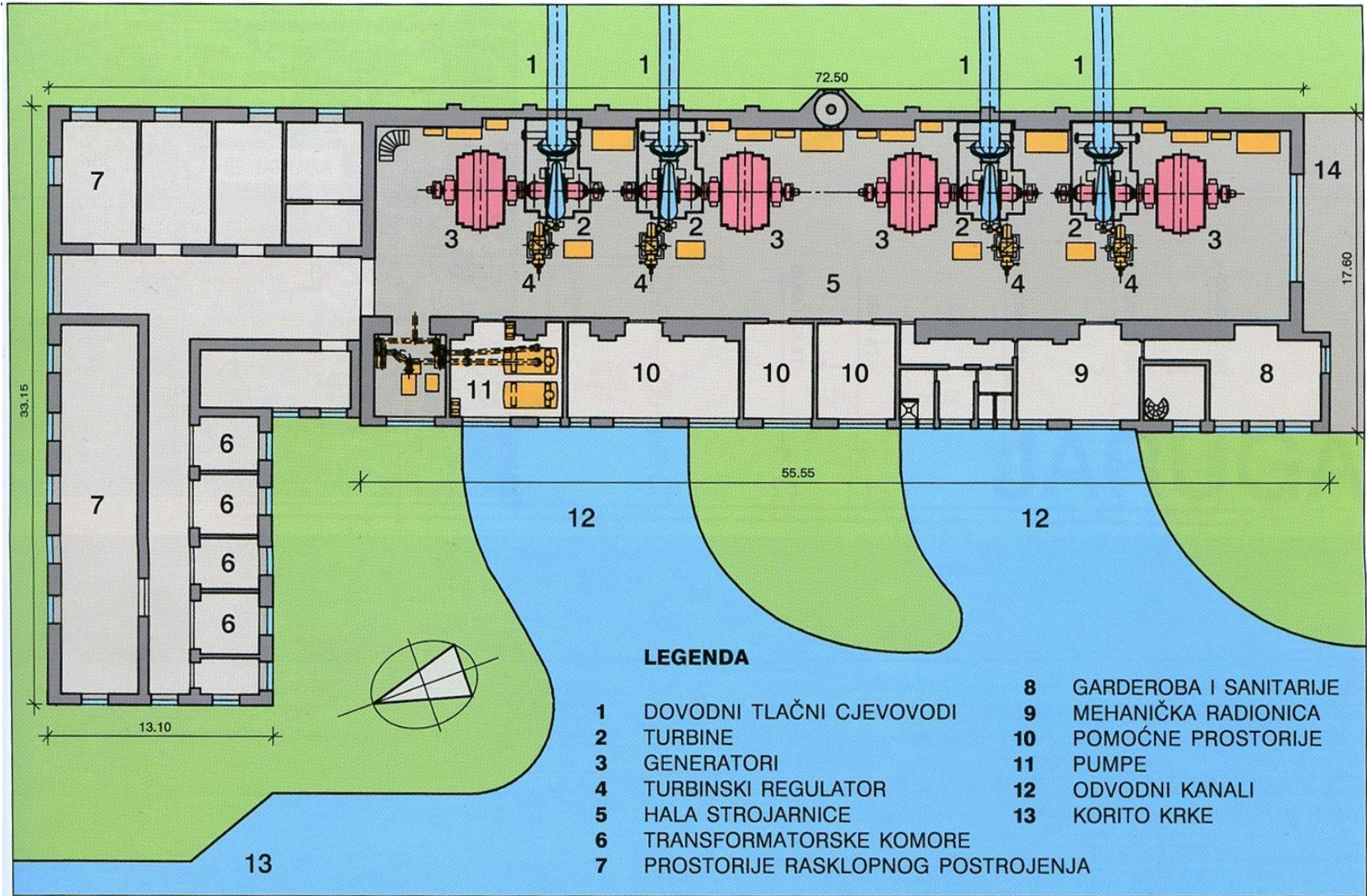
HE Miljacka

visokotlačna, derivacijska HE
Francis t. 3x6,7MW i 1x4,0MW

HE Miljacka

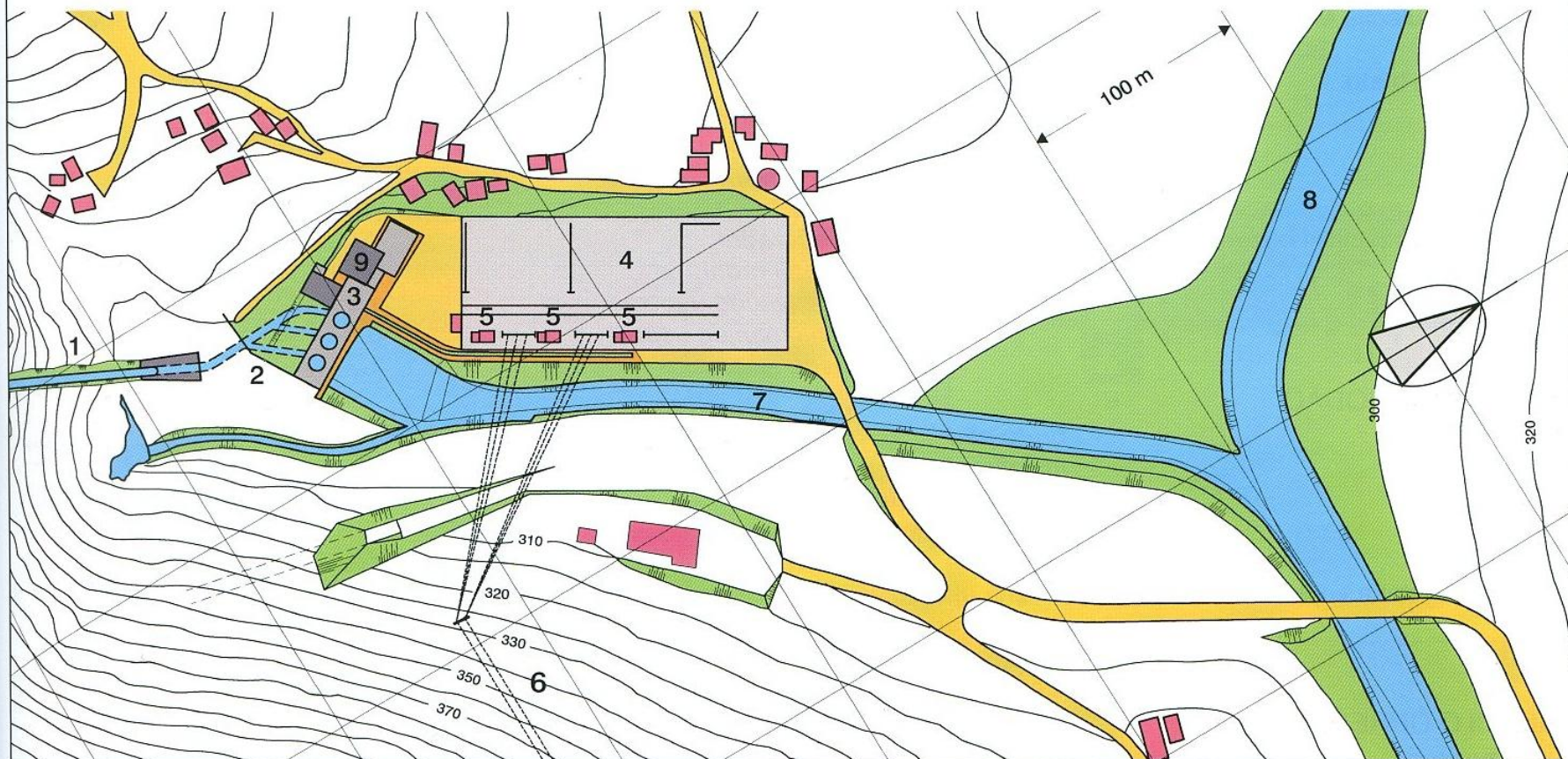

HE Orlovac

visokotlačna,
derivacijska HE
Francis t. 3x79MW

LEGENDA

1	ČELIČNI TLAČNI CJEVOVOD	6	DALEKOVOD 220 kV ORLOVAC – KONJSKO
2	RAČVA TLAČNOG CJEVOVODA	7	ODVODNI KANAL
3	STROJARNICA HE ORLOVAC	8	RIJEKA RUDA
4	RASKLOPNO POSTROJENJE 220 kV	9	KOMANDA ELEKTRANE S POMOĆNIM POGONIMA, RADIONICOM I UPRAVOM
5	BLOK TRANSFORMATORI		

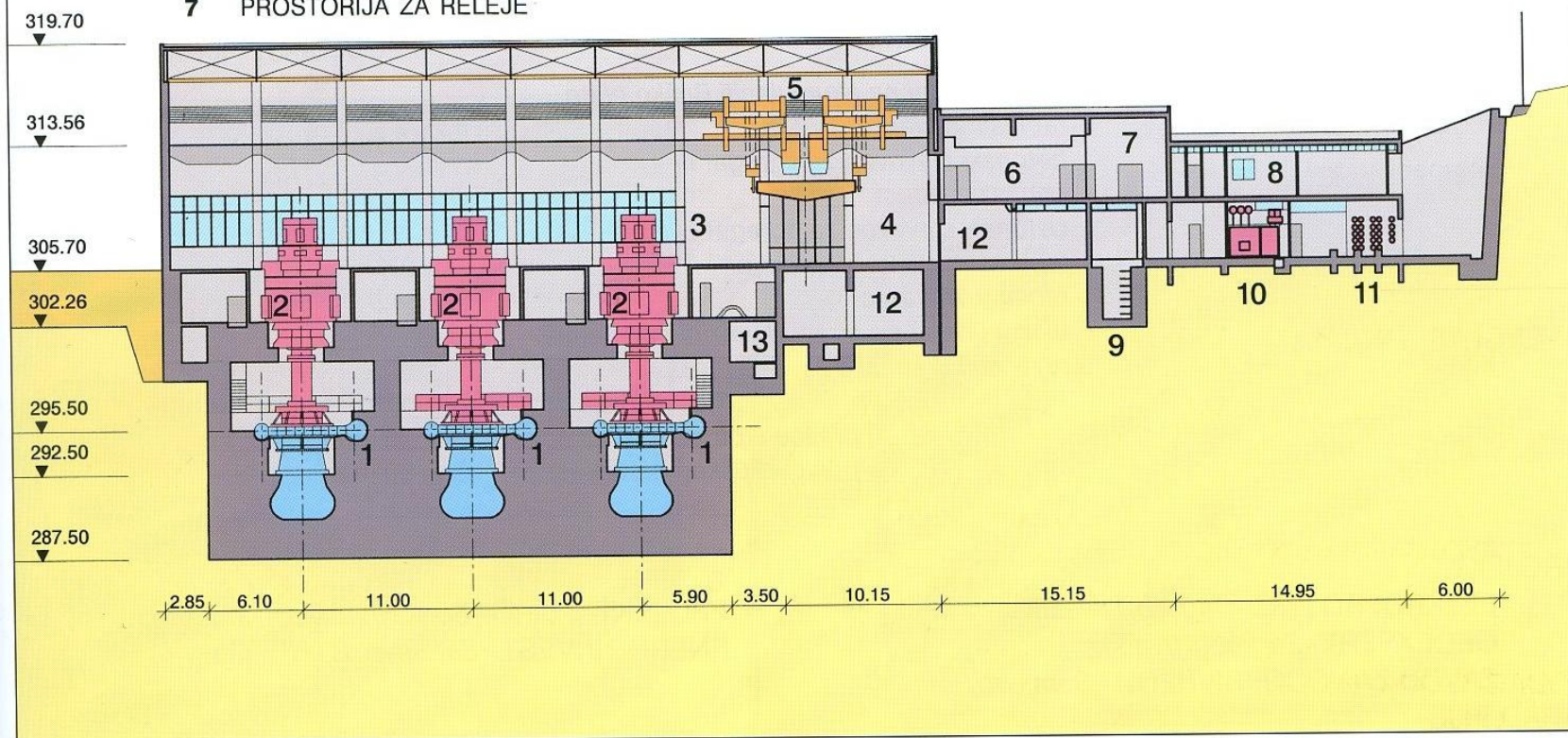

HE Orlovac

LEGENDA

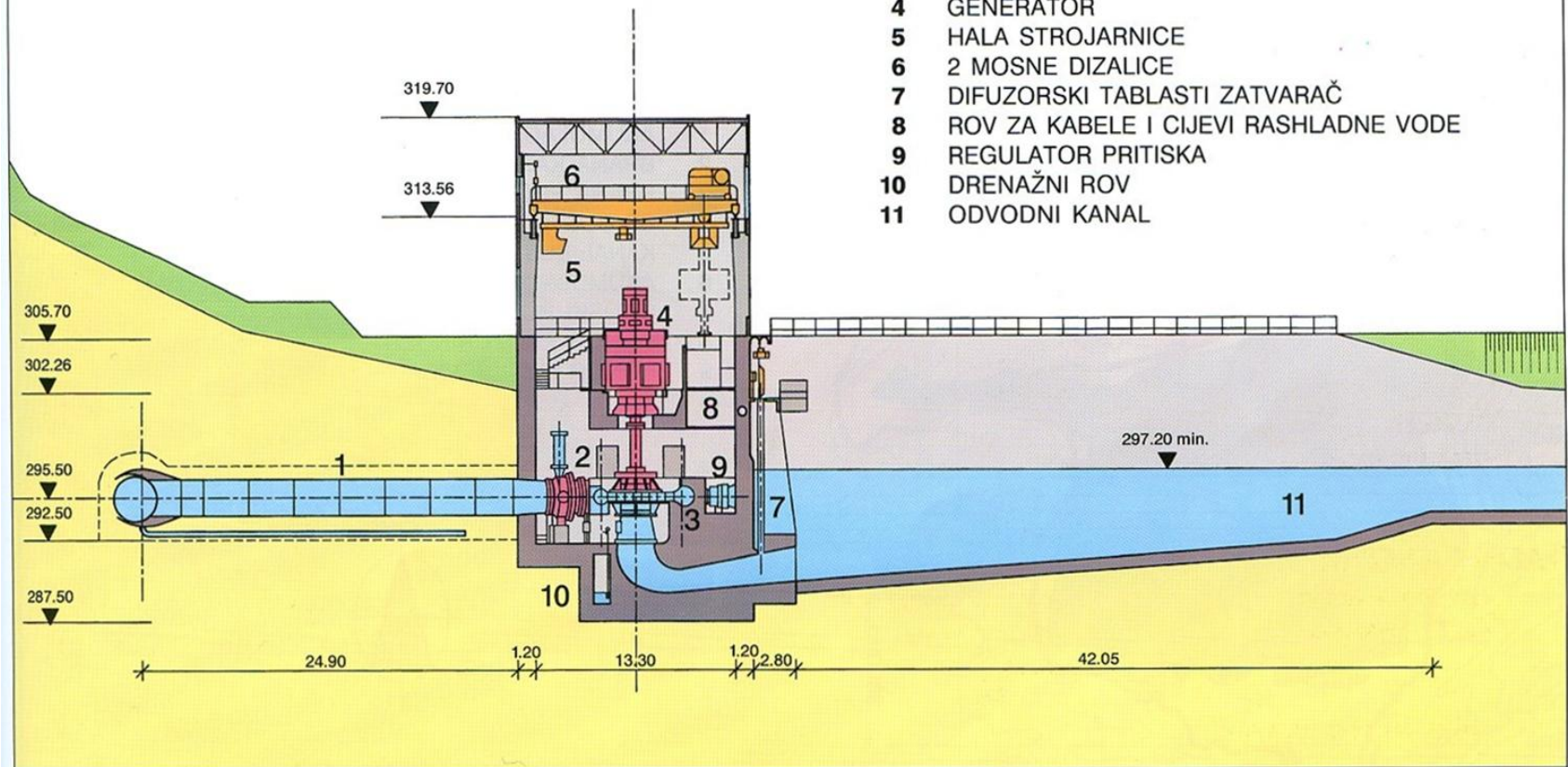
1	FRANCIS TURBINA	8	UPRAVA POGONA ELEKTRANE
2	GENERATOR	9	KABELSKI ROV
3	HALA STROJARNICE	10	RASKLOPNO POSTROJENJE ZA VLASTITU POTROŠNJU
4	MONTAŽNI PROSTOR	11	POSTROJENJE KOMPRIMIRANOG ZRAKA
5	2 MOSNE DIZALICE	12	SKLADIŠTE
6	KOMANDNA PROSTORIJA	13	ROV ZA KABELE I CIJEVI RASHLADNE VODE
7	PROSTORIJA ZA RELEJE		

HE Orlovac

LEGENDA

- 1 ČELIČNI PRIKLJUČAK NA RAČVU TLAČNOG CJEVOVODA
- 2 KUGLASTI ZATVARAČ
- 3 FRANCIS TURBINA
- 4 GENERATOR
- 5 HALA STROJARNICE
- 6 2 MOSNE DIZALICE
- 7 DIFUZORSKI TABLASTI ZATVARAČ
- 8 ROV ZA KABELE I CIJEVI RASHLADNE VODE
- 9 REGULATOR PRITISKA
- 10 DRENAŽNI ROV
- 11 ODVODNI KANAL

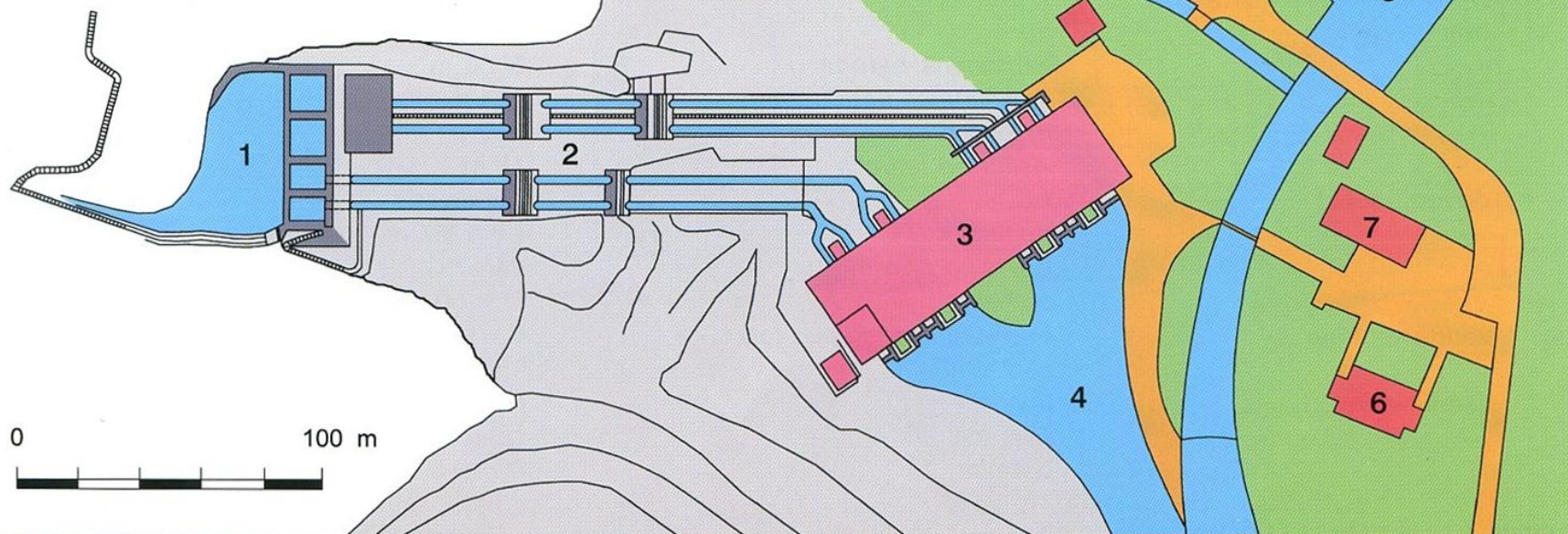

HE Kraljevac

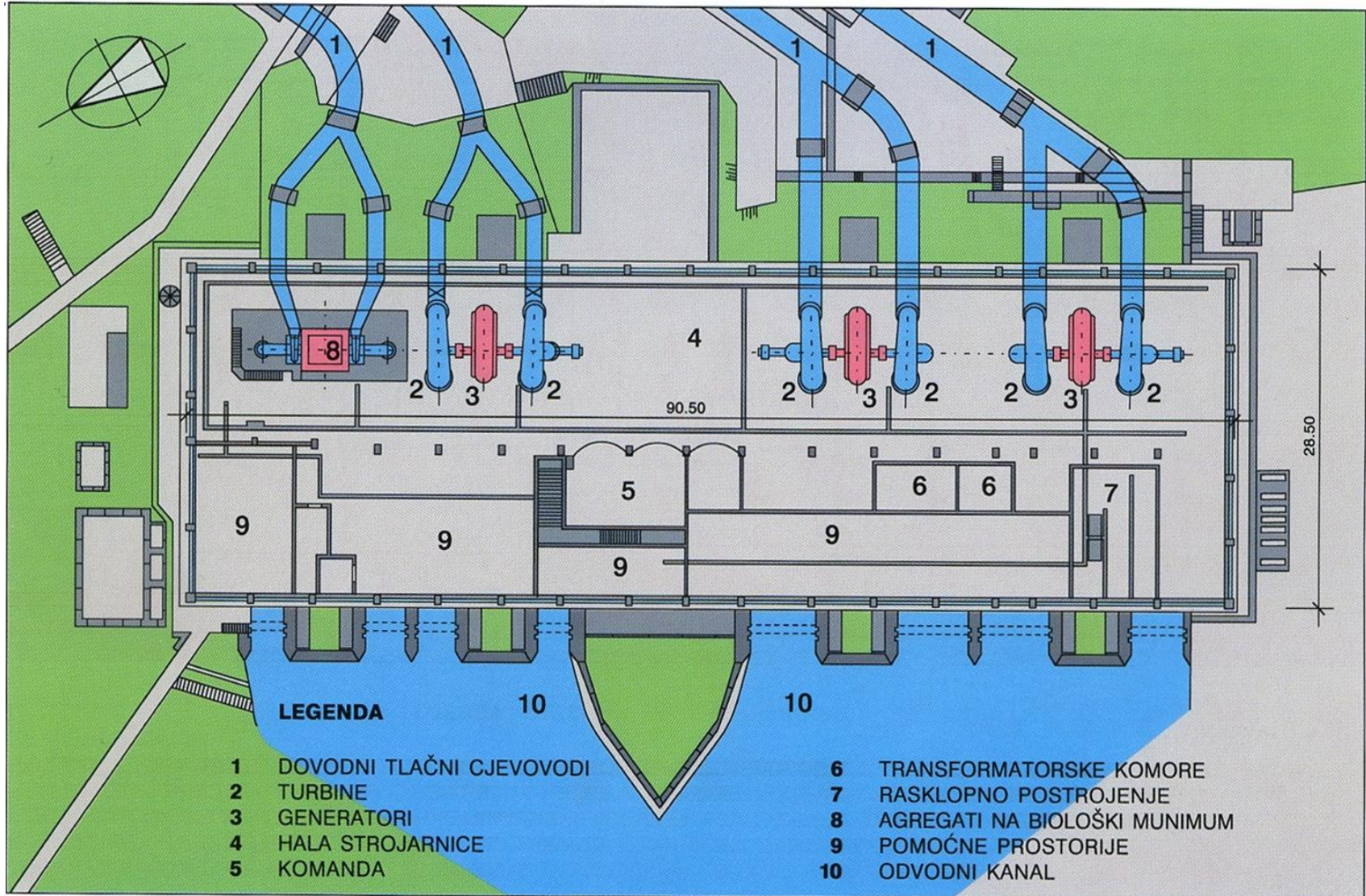
LEGENDA

- 1 VODNA KOMORA
- 2 ČELIČNI TLAČNI CJEVOVODI
- 3 STROJARNICA
- 4 ODVODNI KANAL
- 5 POTOK KRALJEVAC
- 6 UPRAVNA ZGRADA
- 7 POMOĆNE PROSTORIJE
- 8 PRISTUPNA CESTA

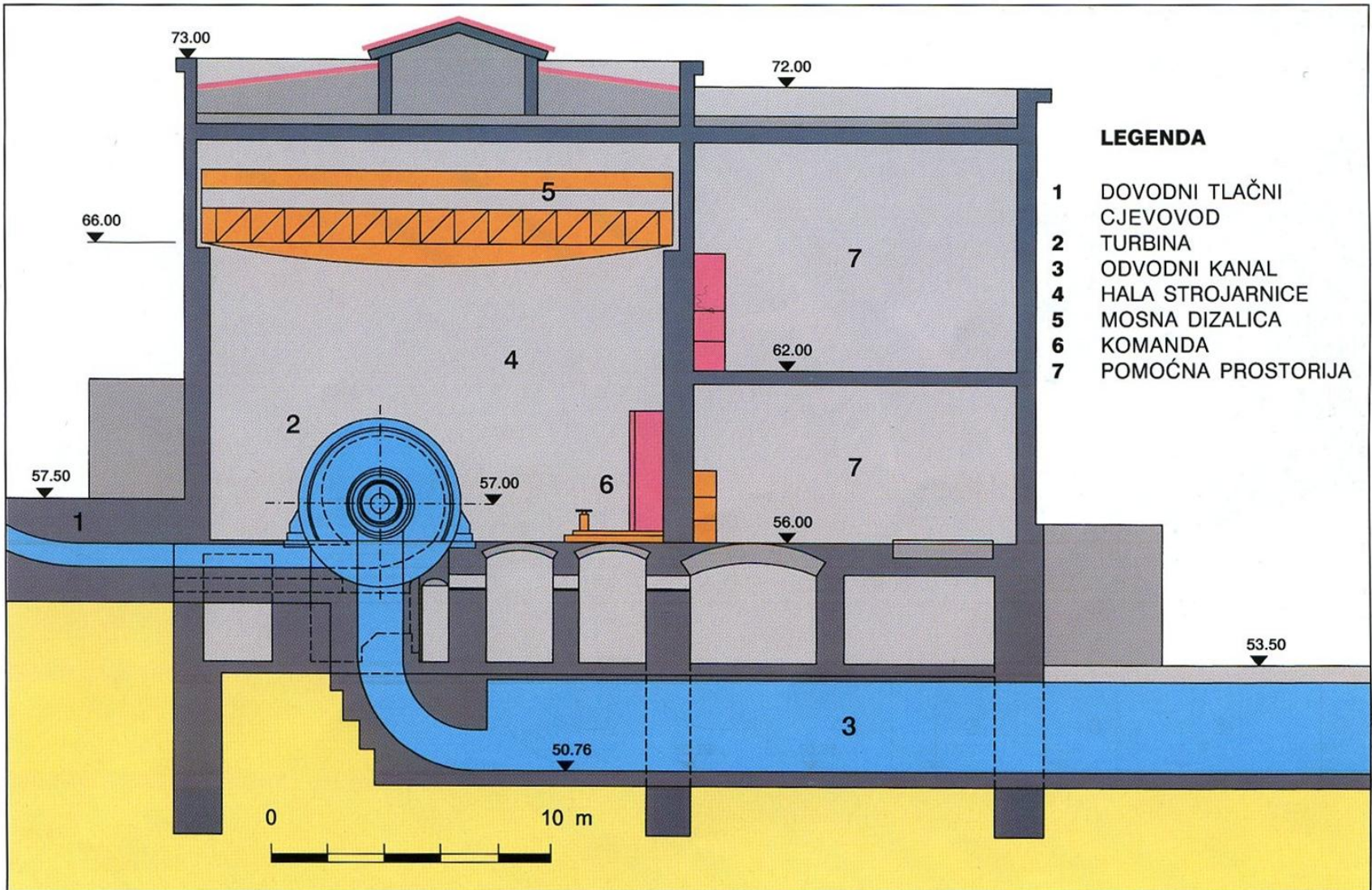

HE Kraljevac

HE Kraljevac

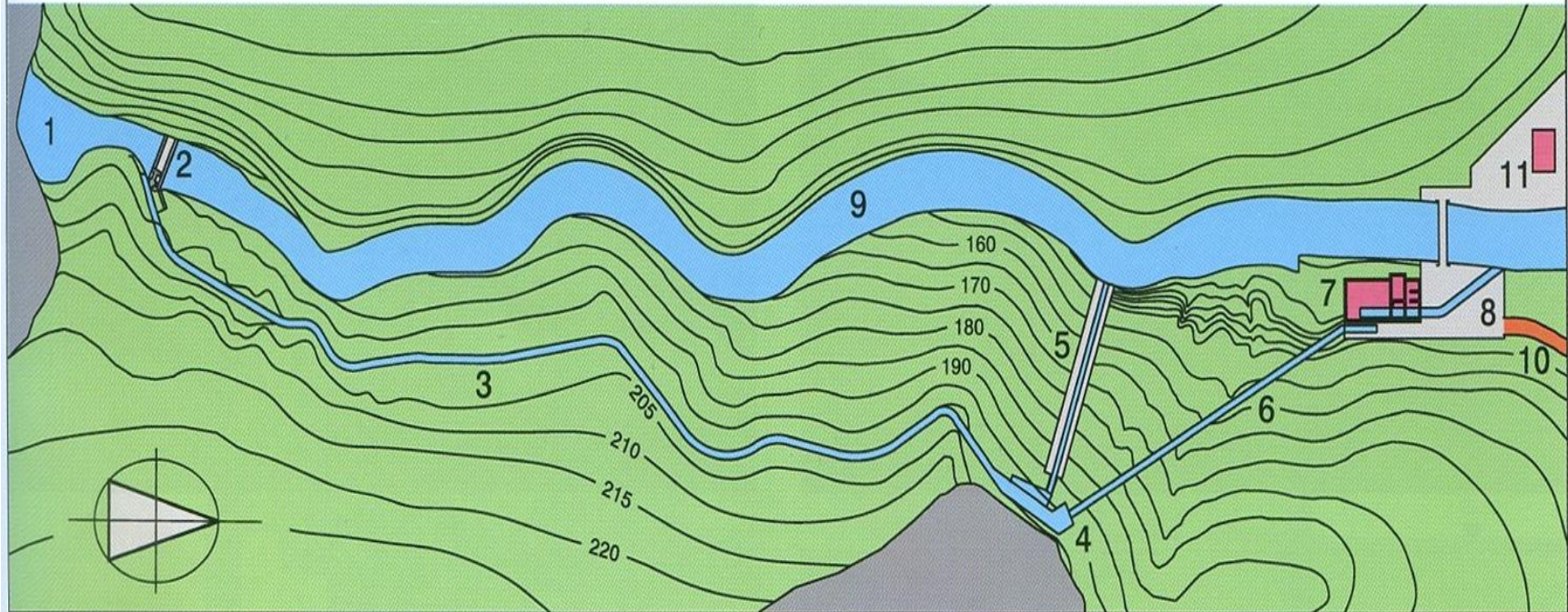

HE Zeleni vir

Visokotlačna derivacijska HE
Francis spiralna t.-2x0,9MW

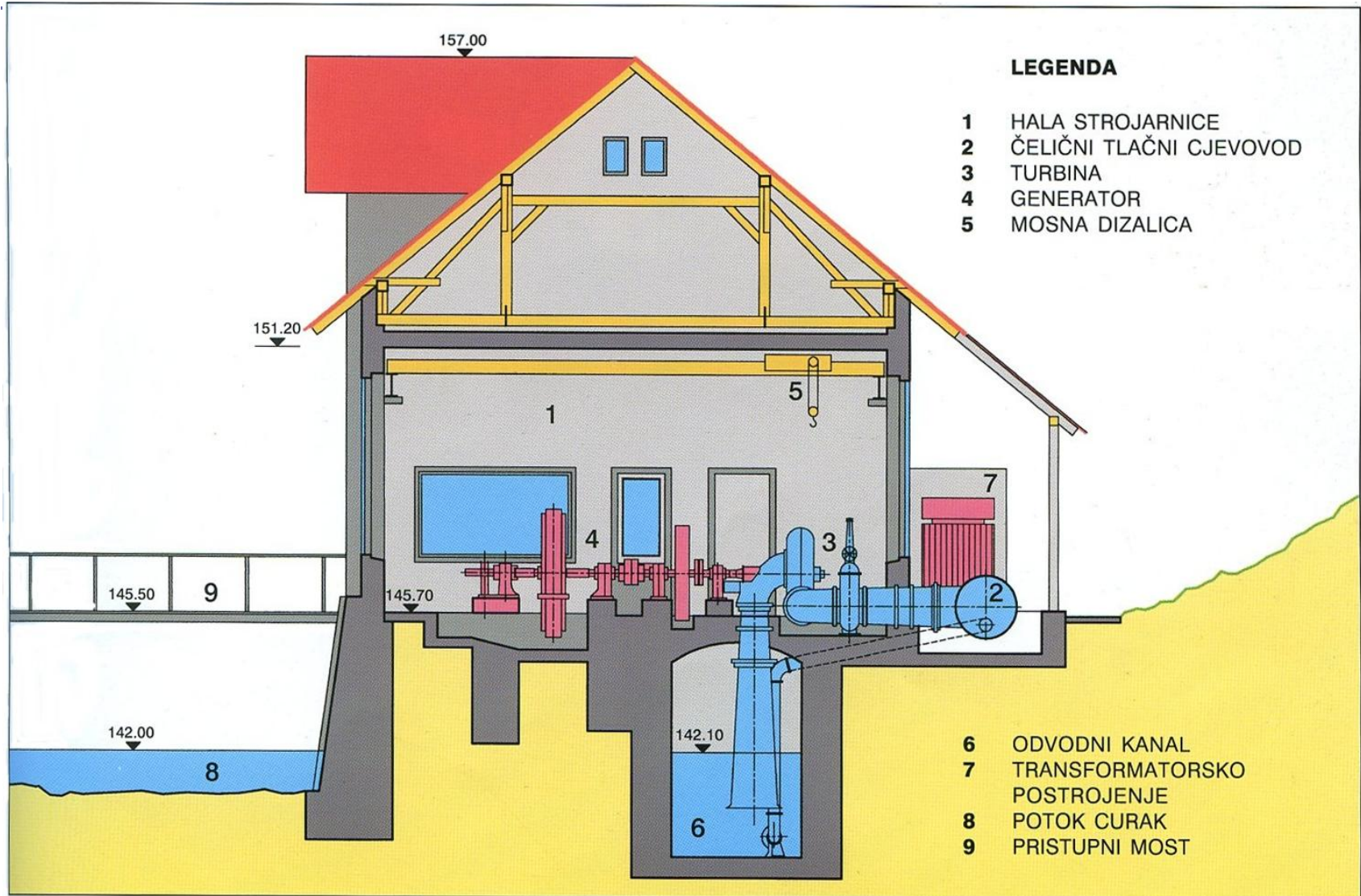
LEGENDA

1	IZVORSKO JEZERCE U ŠPILJI	6	ČELIČNI TLAČNI CJEVOVOD
2	ZAHVATNA GRAĐEVINA	7	STROJARNICA
3	DOVODNI KANAL	8	ODVODNI KANAL
4	VODNA I ZASUNSKA KOMORA	9	POTOK CURAK
5	PRELJEV	10	PRISTUPNA CESTA ELEKTRANI
		11	PLANINARSKI DOM

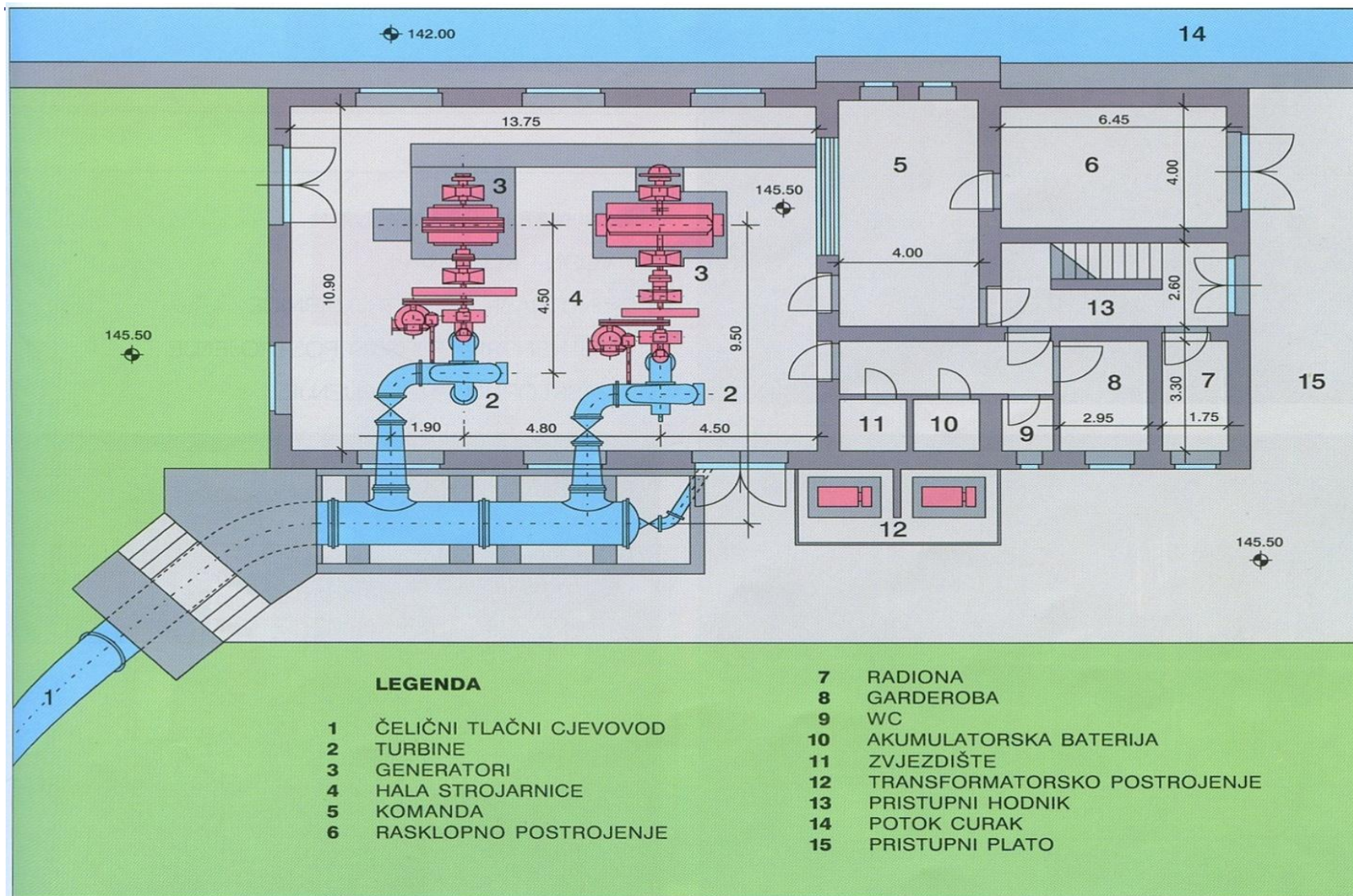

HE Zeleni vir

HE Zeleni vir

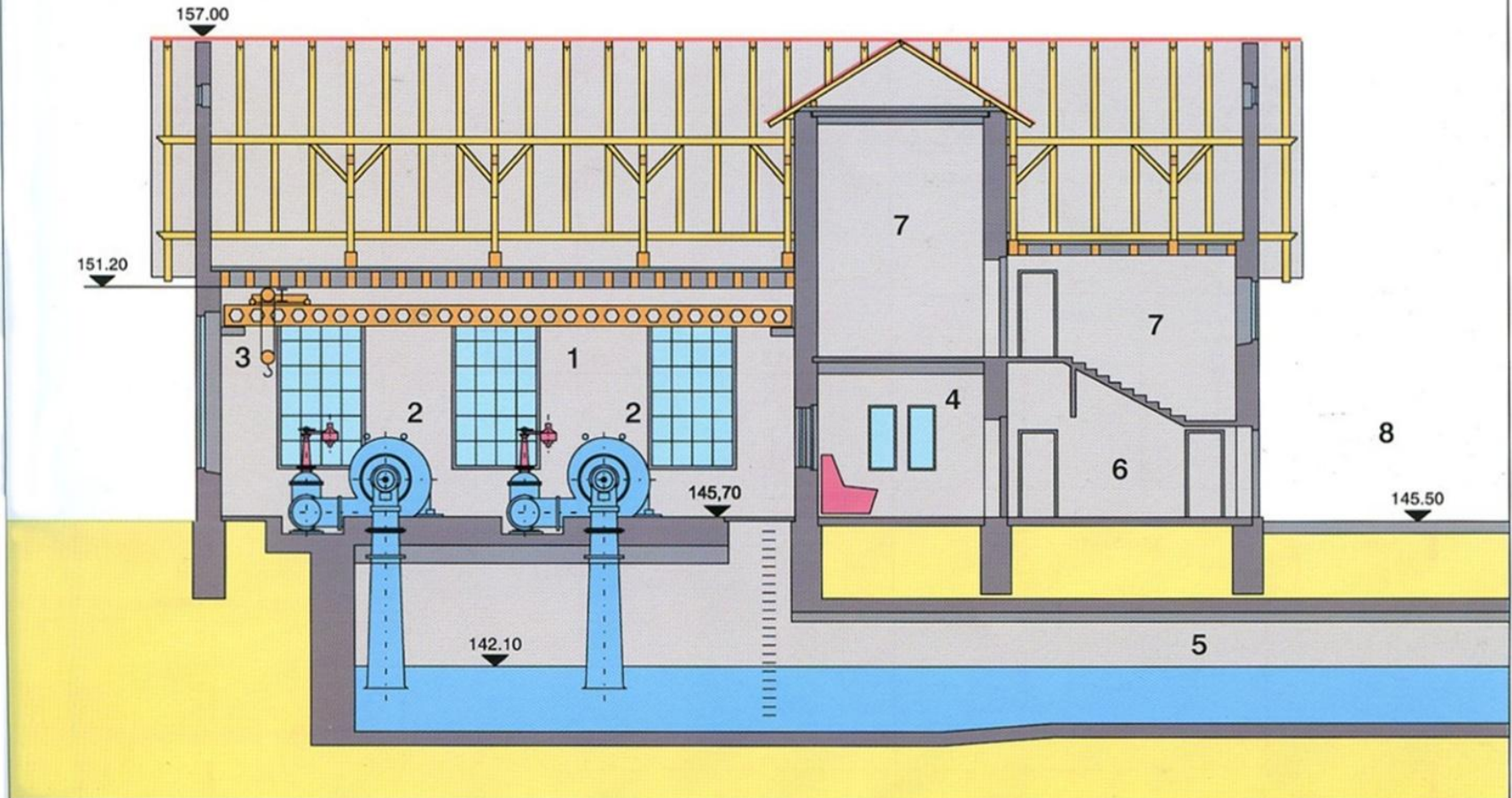
HE Zeleni vir

LEGENDA

1 HALA STROJARNICE
2 TURBINE
3 MOSNA DIZALICA

4 KOMANDA
5 ODVODNI KANAL
6 PRISTUPNI HODNIK

7 POMOĆNE PROSTORIJE
8 PRISTUPNI PLATO

PODZEMNE STROJARNICE

Geološki i hidrogeološki uvjeti

- Vrsta i struktura stijene
- Pad i pružanje slojeva
- Stanje podzemnih voda

Švedski tip

- TLAČNI DOVOD JE KRATAK
- BEZ GORNJE VODNE KOMORE
- ODVOD DUGAČAK
- Stijene male vodopropusnosti i izuzetno dobre geotehničke karakteristike

Švicarski- alpski ili dinarski tip

- TLAČNI DOVOD JE DUGAČAK
- VODNA KOMORA NA KRAJU DOVODA
- ODVOD KRATAK
- Vapnenačke stijene, masivi veće vodopropusnosti

Talijanski tip

Norveški tip

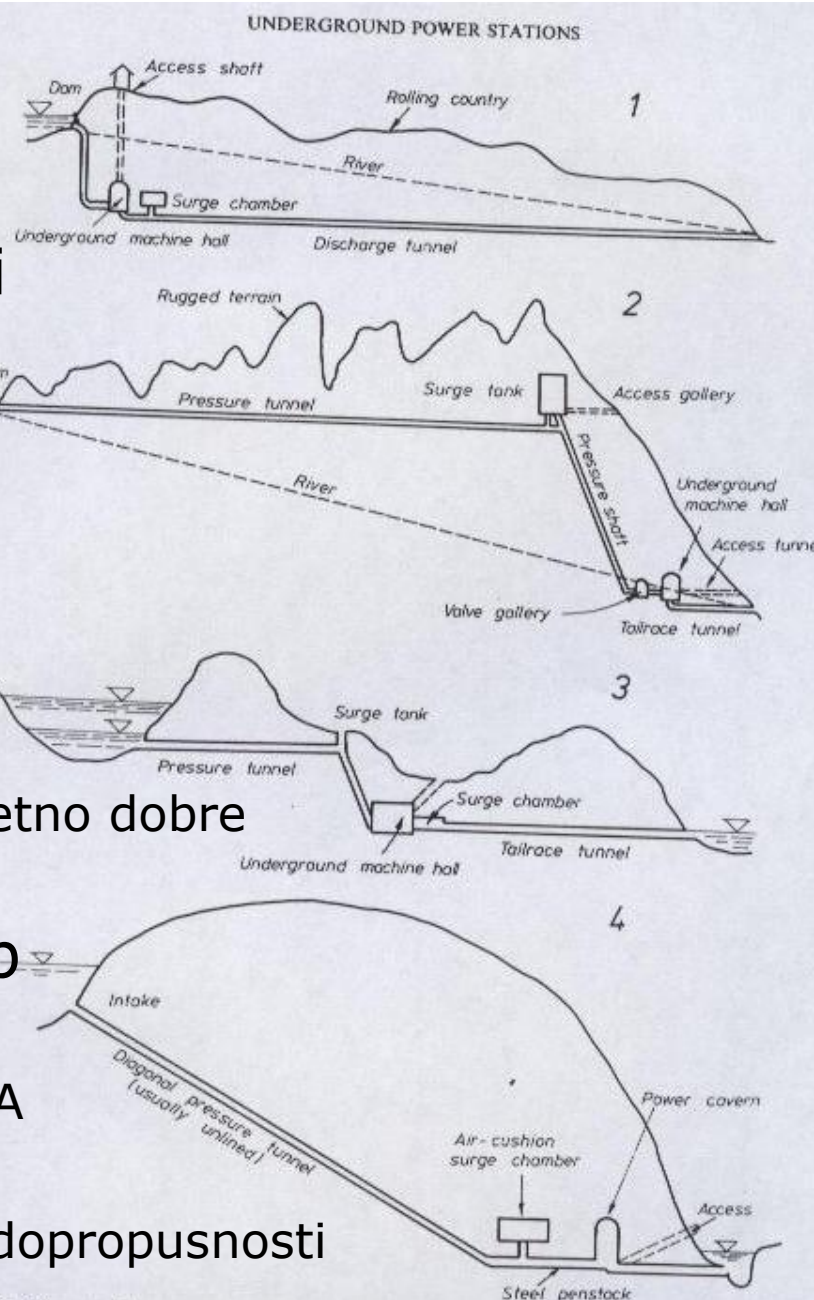
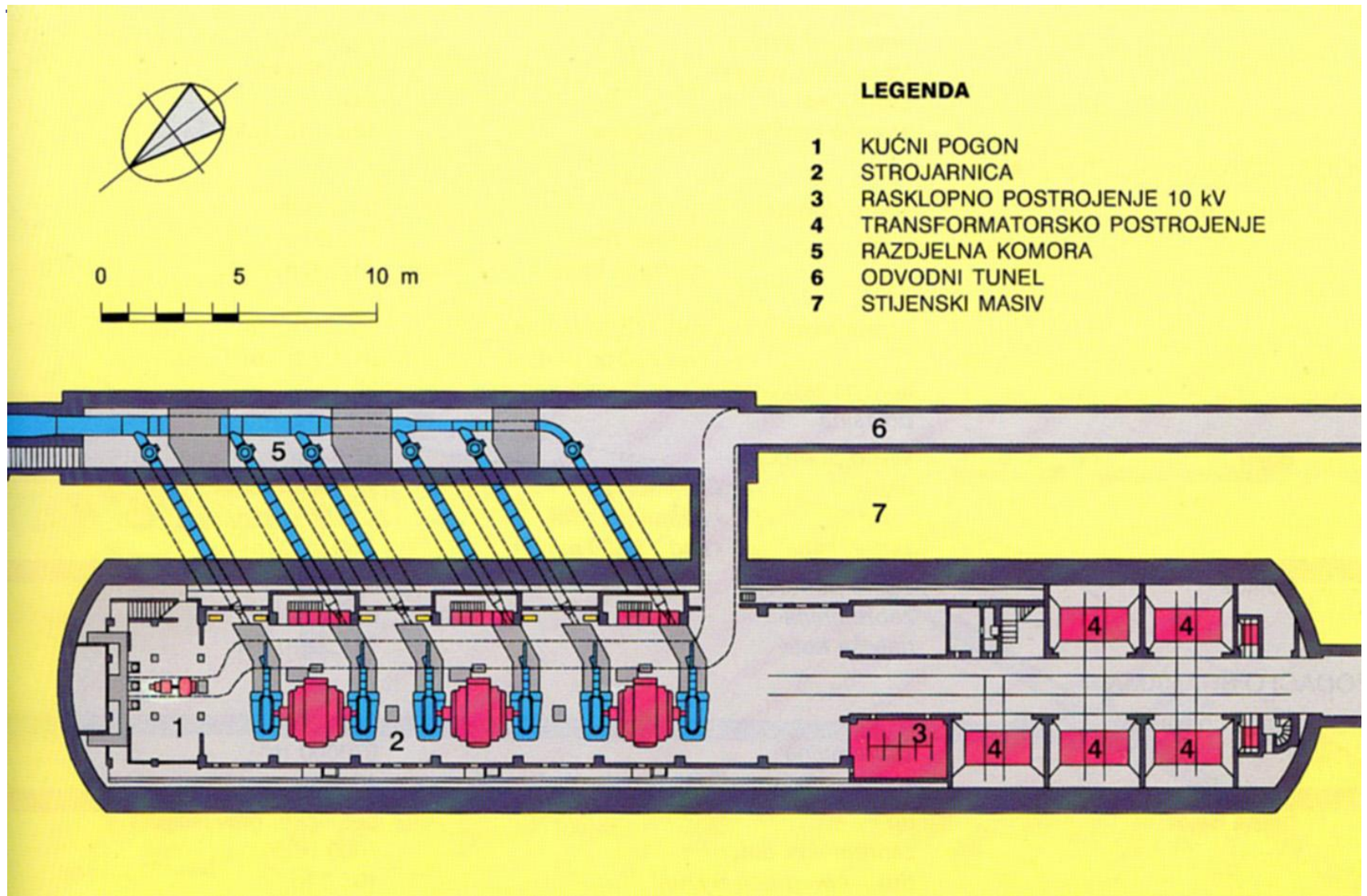

Fig. 9/96. Characteristic types of underground developments. Downwards: 1 — upstream station arrangement (so-called Swedish type), 2 — downstream station arrangement (so-called Swiss type), 3 — intermediate location of the station (Italian arrangement), 4 — diagonal tunnel alignment with air-cushion surge tank (Norwegian solution)

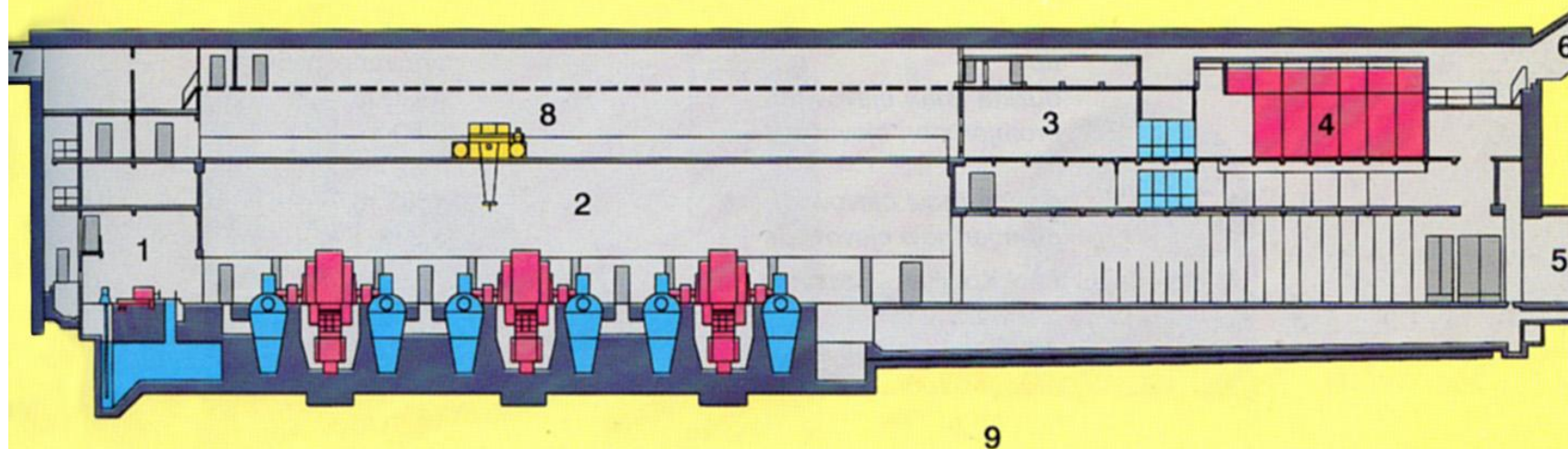
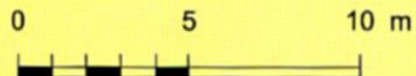
PODZEMNE STROJARNICE u RH HE Vinodol

PODZEMNE STROJARNICE u RH HE Vinodol

LEGENDA

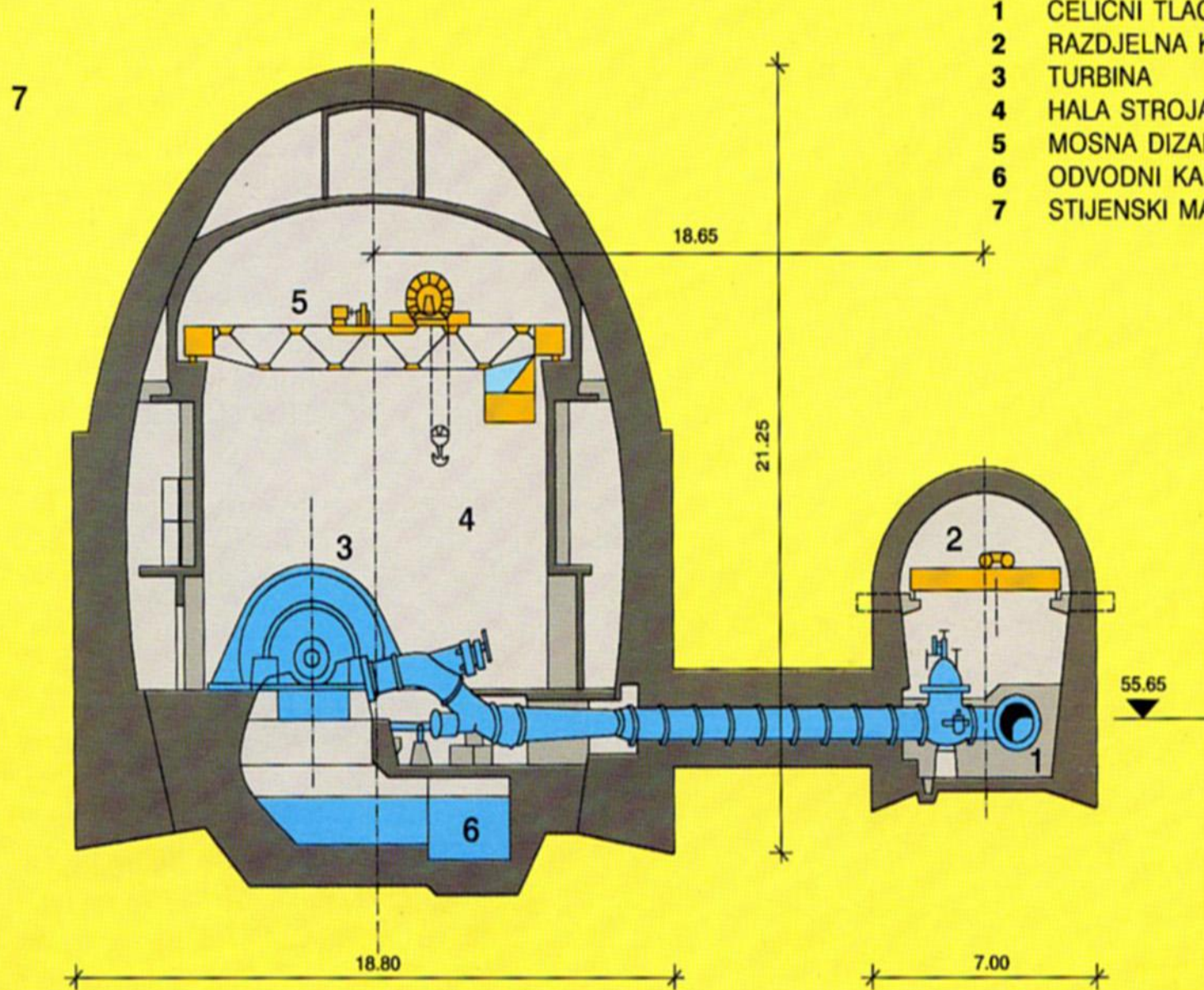
- 1 KUĆNI POGON
- 2 HALA STROJARNICE
- 3 KOMANDA
- 4 RASKLOPNO POSTROJENJE 30kV
- 5 PRISTUPNI TUNEL
- 6 KABELSKI ROV
- 7 VENTILACIJSKI ROV
- 8 MOSNA DIZALICA
- 9 STIJENSKI MASIV

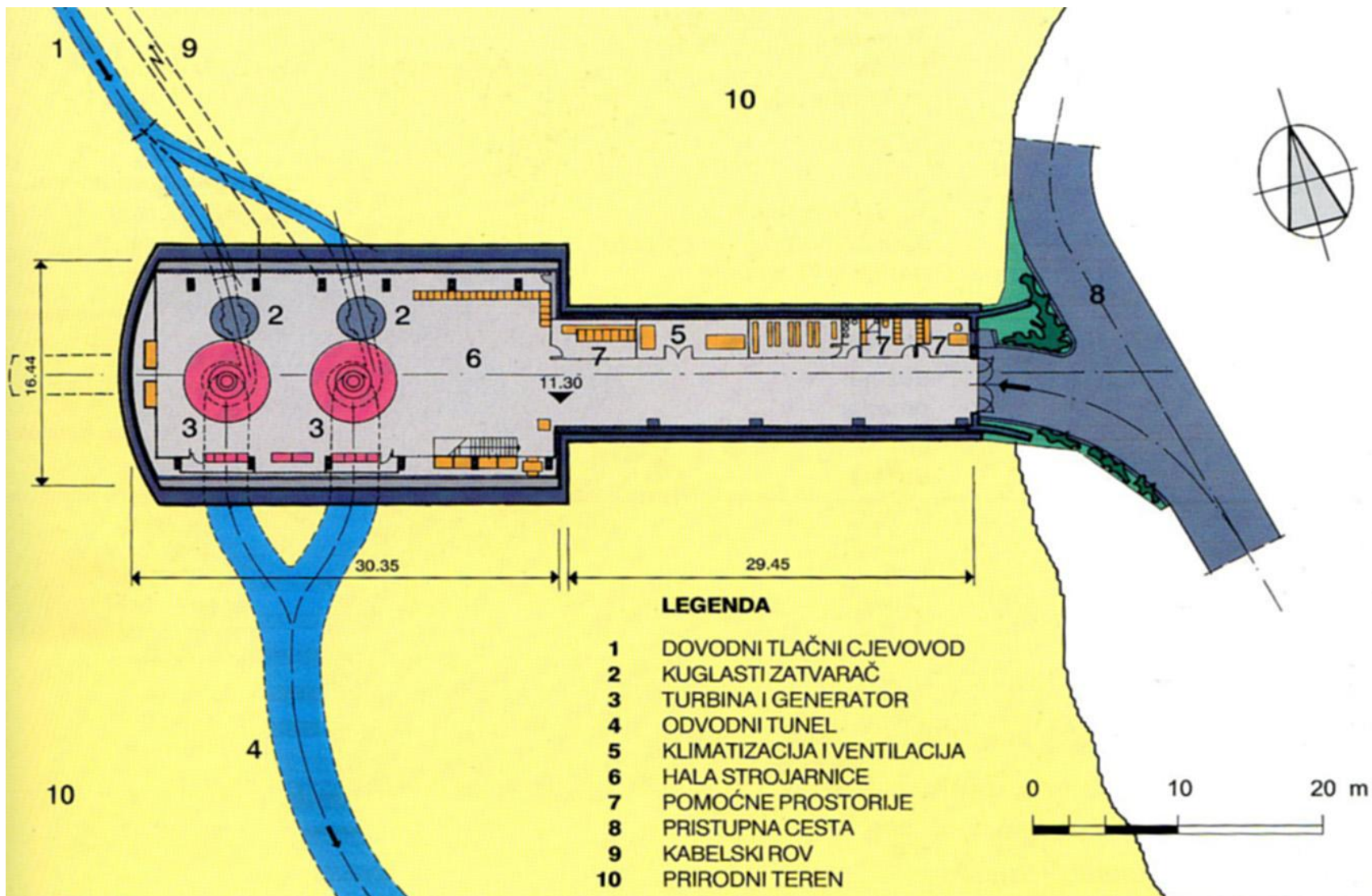

LEGENDA

- 1 ČELIČNI TLAČNI CJEVOVOD
- 2 RAZDJELNA KOMORA
- 3 TURBINA
- 4 HALA STROJARNICE
- 5 MOSNA DIZALICA
- 6 ODVODNI KANAL
- 7 STIJENSKI MASIV

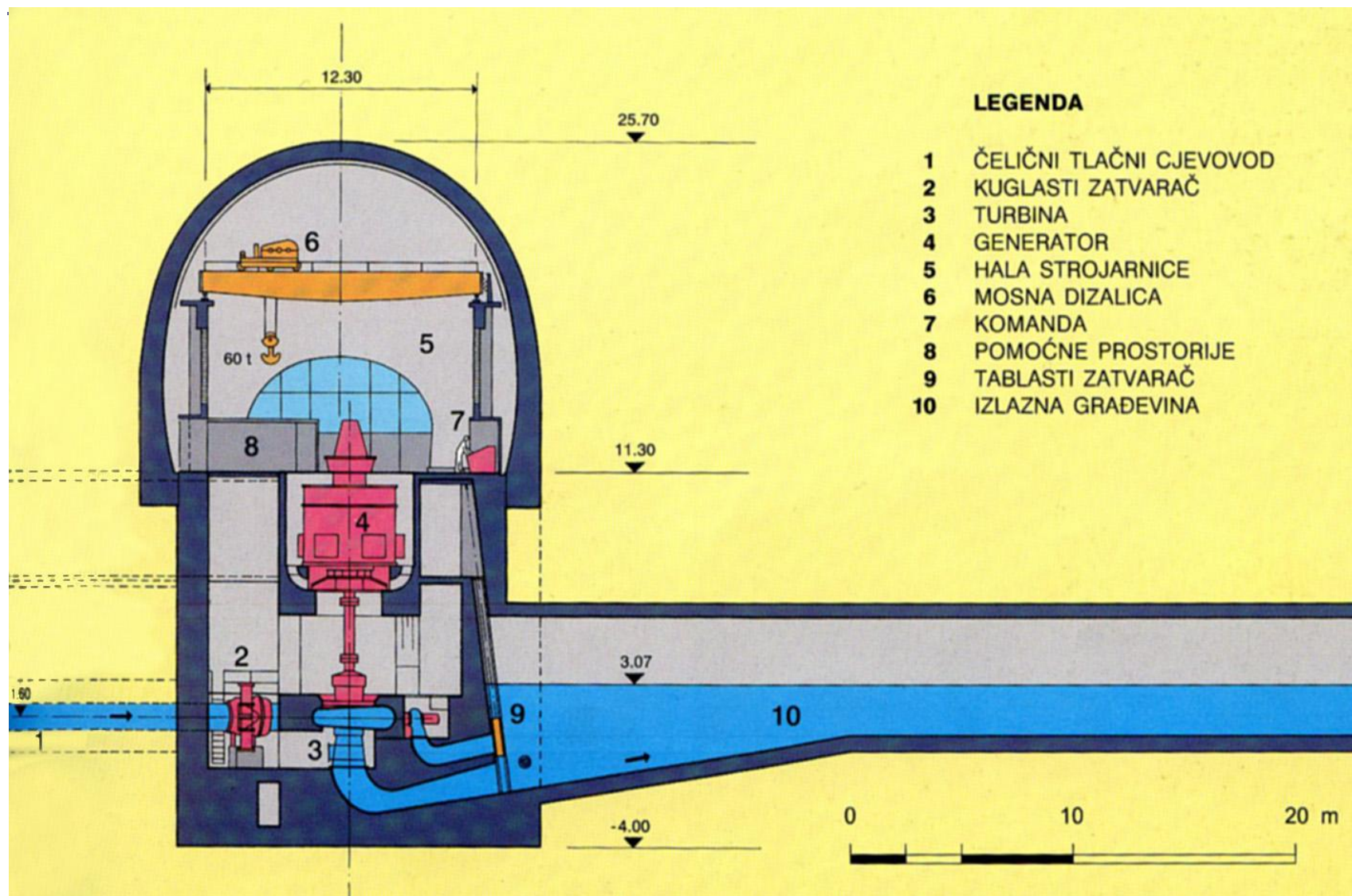

PODZEMNE STROJARNICE u RH – HE RIJEKA

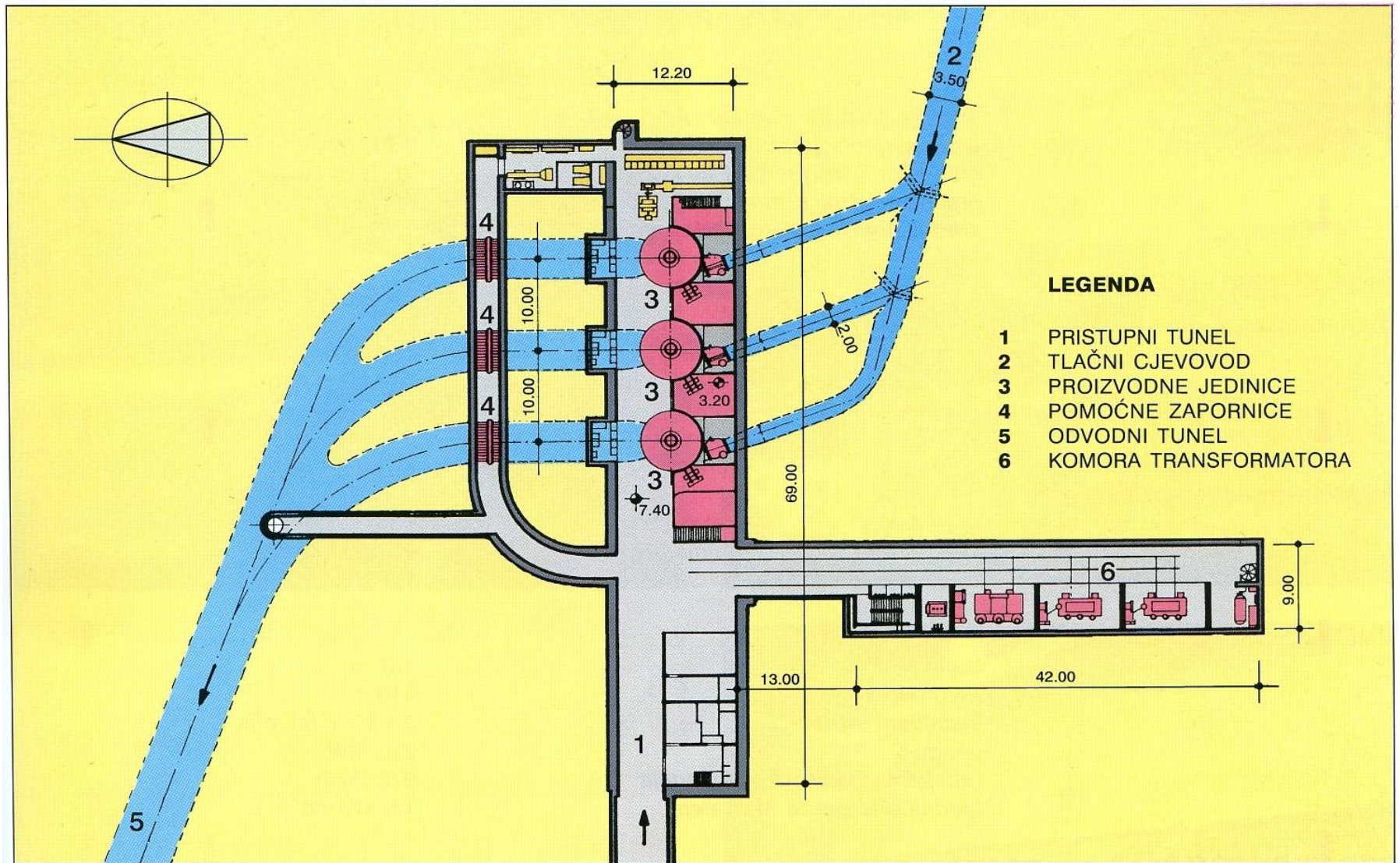

PODZEMNE STROJARNICE u RH – HE RIJEKA

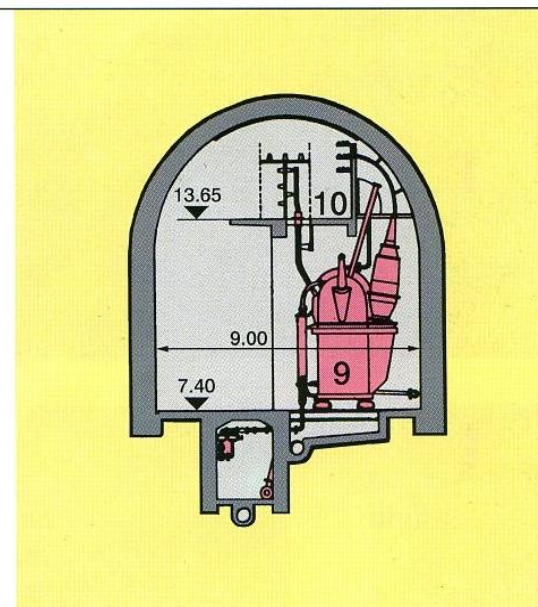
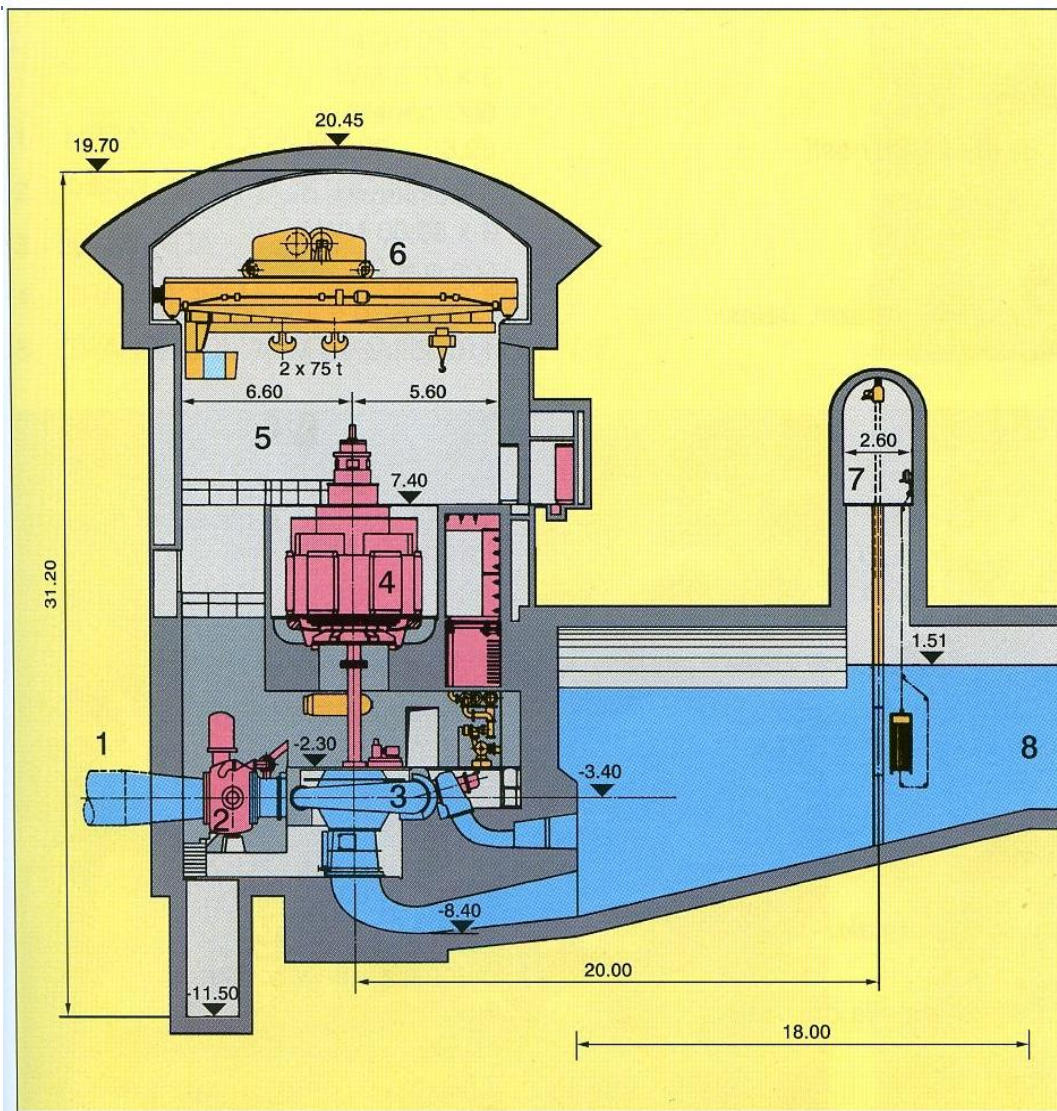

PODZEMNE STROJARNICE u RH – HE SENJ

PODZEMNE STROJARNICE u RH – HE SENJ

LEGENDA

- 1 TLAČNI CJEVOVOD
- 2 KUGLASTI ZATVARAČ
- 3 TURBINA
- 4 GENERATOR
- 5 HALA STROJARNICE
- 6 MOSNA DIZALICA
- 7 DIFUZORSKI ZATVARAČ
- 8 ODVODNI TUNEL
- 9 BLOK TRANSFORMATOR
- 10 RASKLOPNO POSTROJENJE

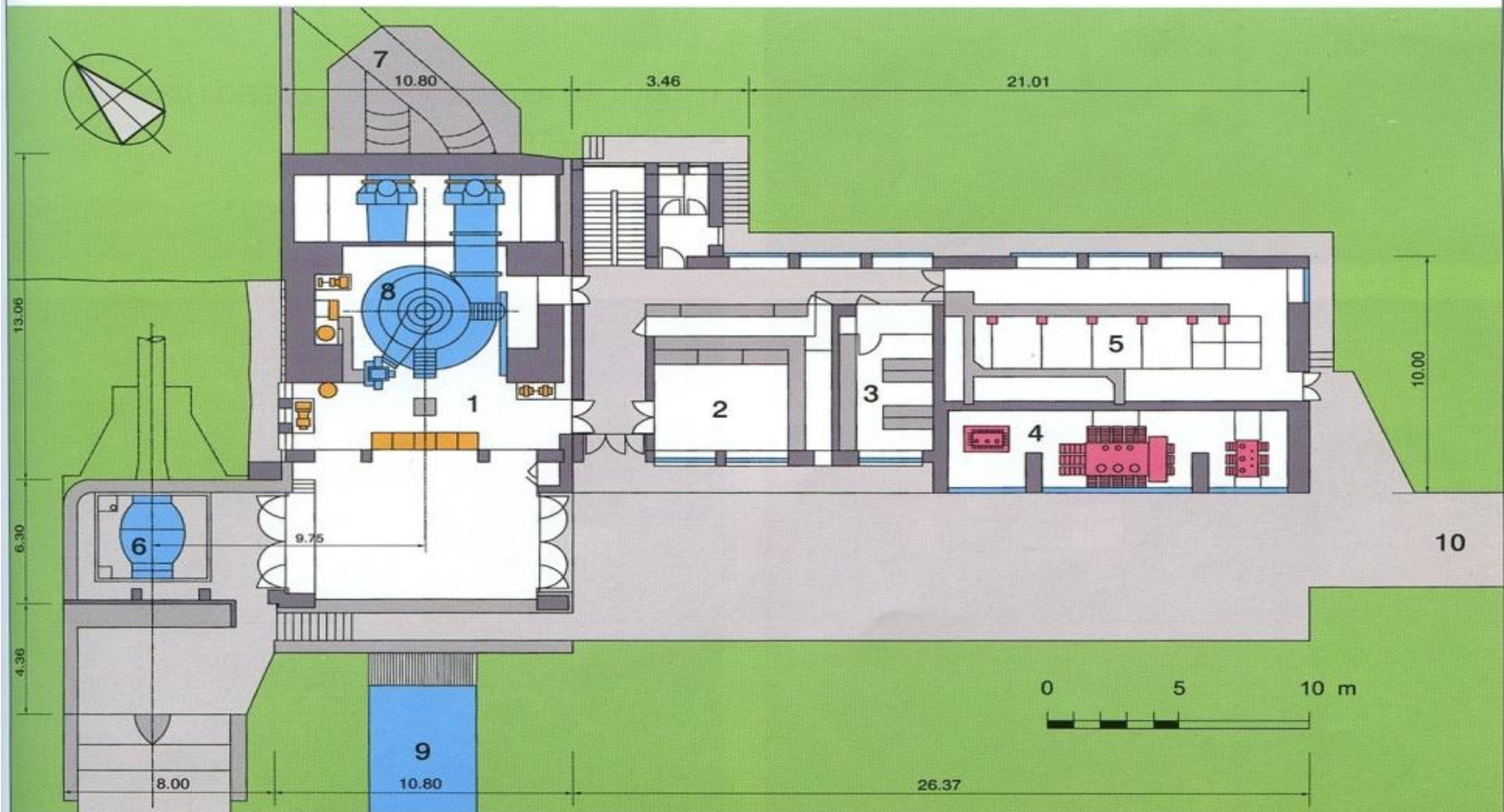

REVERZIBILNE HE – HE FUŽINE

LEGENDA

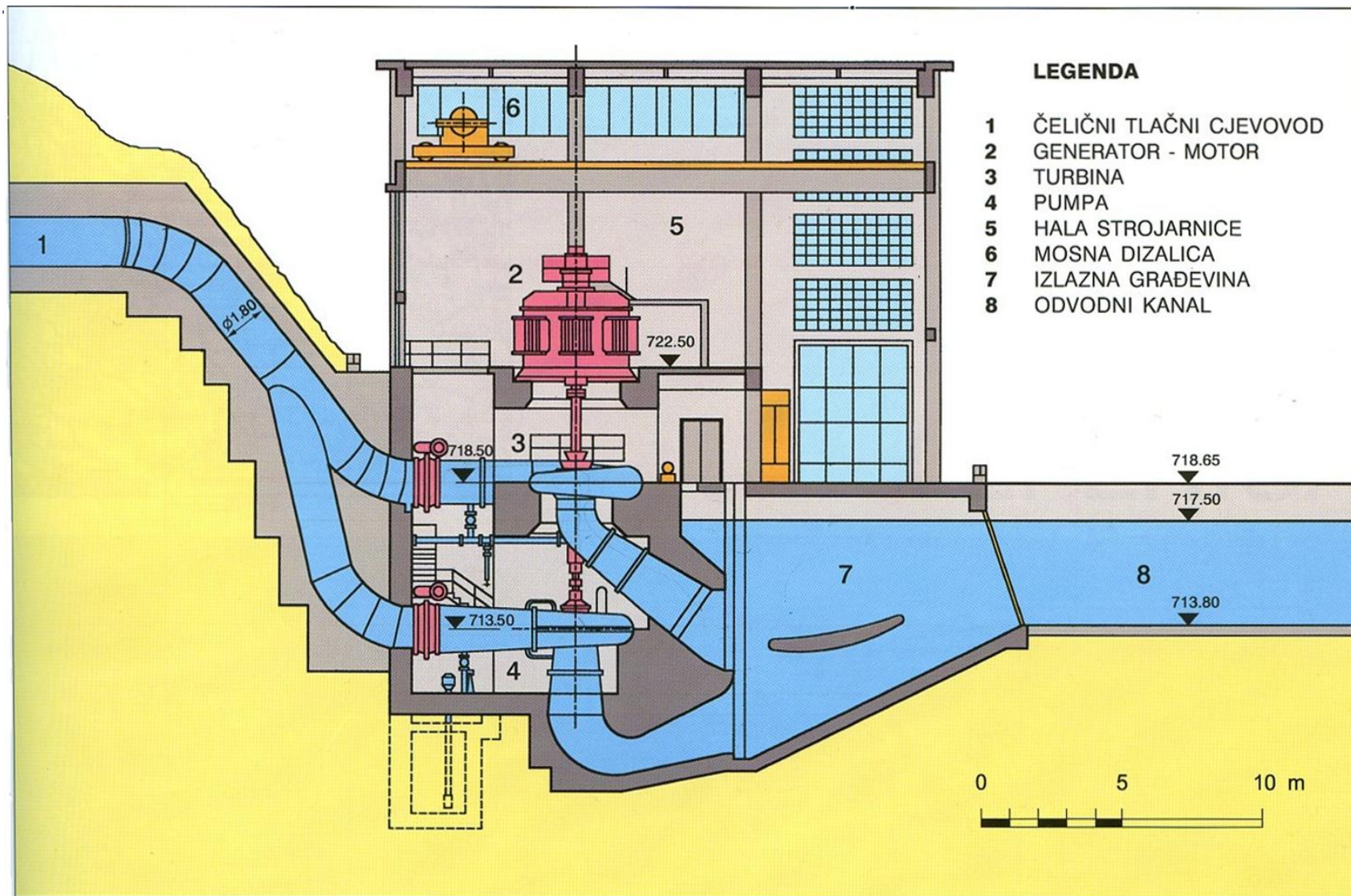
- 1 HALA STROJARNICE
- 2 RADIONICE
- 3 GARDEROBA
- 4 TRANSFORMATORSKO POSTROJENJE

- 5 RASKLOPNO POSTROJENJE
- 6 TEMELJNI ISPUST
- 7 ČELIČNI TLAČNI CJEVOVOD
- 8 TURBINA
- 9 ODVODNI KANAL
- 10 PRISTUPNA CESTA

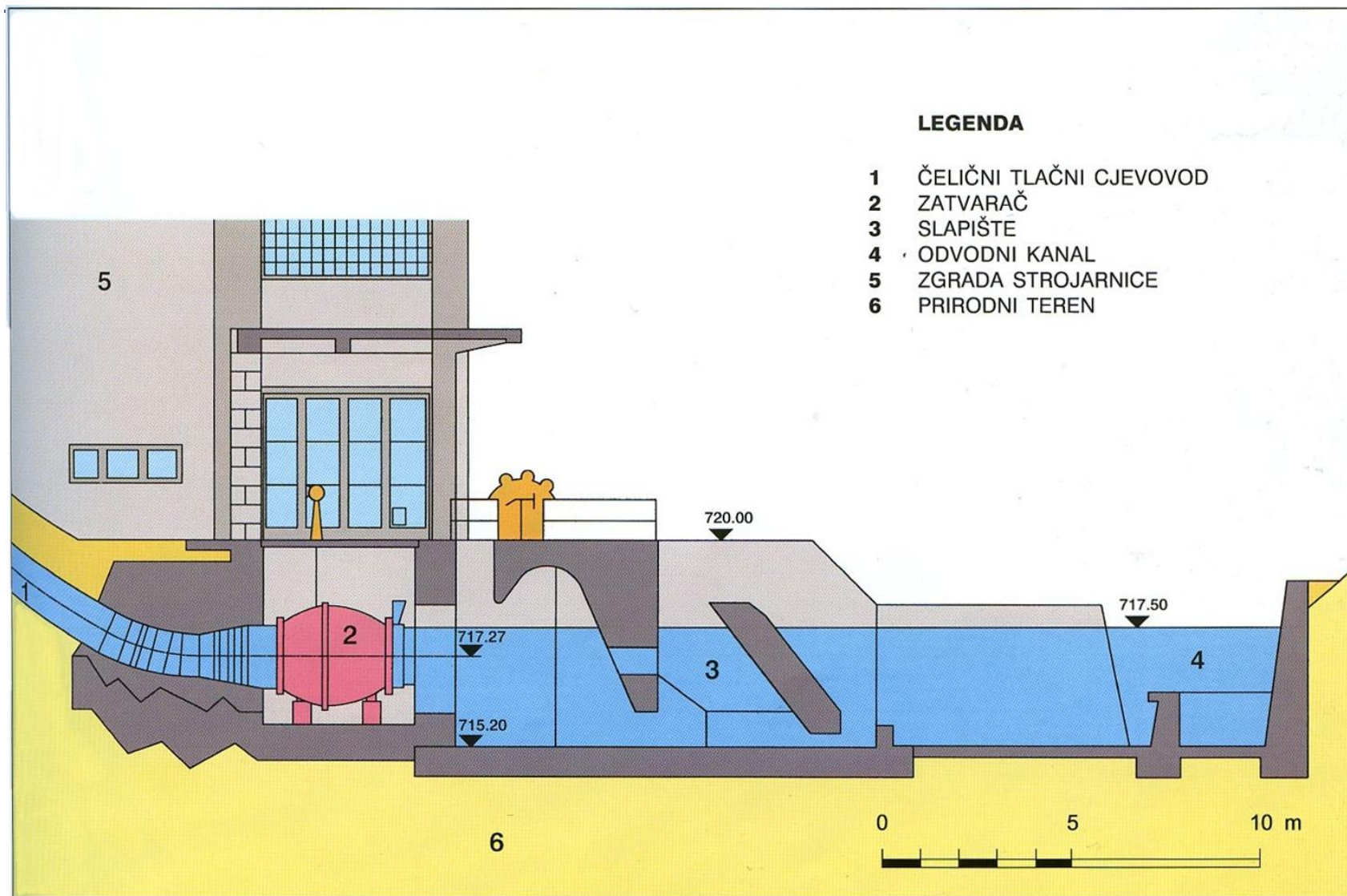

REVERZIBILNE HE – HE FUŽINE

REVERZIBILNE HE – HE FUŽINE

ЛЭНА

ENERGIEGESELLSCHAFT MBH

